

Eve Luokkakallio

”Kerran lotta, aina lotta”

Pikkulotta- ja lottakokemusten vaikutus sotien jälkeiseen
elämään

Opinnäytetyö

Syksy 2013

Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Vanhustyön koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Vanhustyö

Suuntautumisvaihtoehto: Geronomi

Tekijä: Eve Luokkakallio

Työn nimi: ”Kerran lotta, aina lotta” - Pikkulotta- ja lottakokemusten vaikutus sotien jälkeiseen elämään

Ohjaaja: Elina Hietaniemi ja Marita Lahti

Vuosi: 2013

Sivumäärä: 71

Liitteiden lukumäärä: 6

Tässä tutkimuksessa haettiin vastauksia kysymyksiin: Millaisia kokemuksia lottana toimineilla on lotta-ajalta? Millaisia vaikutuksia lottakokemuksilla on ollut aikuisiällä? Millaisia vanhenemiseen liittyviä vaikutuksia lottakokemuksilla on ollut? Millaista lottien elämä on tänään?

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla viittä Etelä-Pohjanmaalla asuvaa lottana toiminutta vanhusta. Heistä kolme oli ollut mukana myös pikkulottatoiminnassa ja yksi oli sotainvalidi. Haastattelut tehtiin haastateltavien kotona yhtä lukuun ottamatta. Saatu aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.

Tuloksiksi saatiin kuusi pääluokkaa, jotka ovat pikkulottatoiminta lotaksi ryhtymisen edistäjänä, velvollisuudet täyttävä lottatyö rintamalla, elämä lottana olon jälkeen, auttamisen halun säilyminen elämässä, lottana toimimisen vaikutukset vanhenemiseen ja vahvasti elävät muistot.

Tutkimukseen haastatellut lotat eivät ole katuneet Lotta Svärd-järjestöön liittymistään. He kokivat oppineensa arvokkaita asioita lottana ollessaan ja tunsivat, että lottana opittuja asioita ei tavallisessa elämässä olisi oppinut. Lotta-ajoilta oli haastateltaville jäänyt pääasiassa hyviä muistoja ja ikävät kokemukset olivat jääneet taka-alalle.

Ajan myötä lottia on yhä vähemmän. Lotilta saa arvokasta tietoa, joka olisi hyvä jakaa jokaisen tietoisuuteen. Monet lotista haluavat jakaa tietojaan ja kokemuksiinsa lottatyöstä ja sota-ajoista, kunhan vain on kuuntelijoita.

Avainsanat: Lotta, Sota-aika, Kokemukset, Muistelu, Vanheneminen

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Elderly Care

Specialisation: Bachelor of Elderly Care

Author/s: Eve Luokkakallio

Title of thesis: "Once lotta, always lotta"- Pikkulotta- and lotta experiences effect on life after war.

Supervisor(s): Elina Hietaniemi and Marita Lahti

Year: 2013 Number of pages: 71 Number of appendices: 6

This research aims at answering the following questions: What kind of experiences lottas have from lotta-time? What impact lotta experiences have had as adults? What kind of aging-related effects lotta experiences had? What is lotta's life like today?

The research is a qualitative research. The research material was collected by interviewing five Southern-Ostrobothnia living lotta. Three of them functioned also as Pikkulotta and one was a war invalid. The interviews were carried out in interviewee's homes, except for one. The research material was analyzed through content analysis.

There were six main categories of research results: pikkulotta work's effect on being a lotta, the obligations filling lotta work, the life after being lotta, the desire of helping, effects of being lotta on aging, and strong memories.

The lottas interviewed for the research do not regret joining the Lotta Svärd-organization. They felt they had learned valuable things while being lottas, such things they would not have learned in normal life. Lottas had mainly good memories from lotta-time and the unpleasant experiences were deep down in the background.

There are fewer and fewer lottas over time. We get valuable information from them, which should be shared with everyone. Many lottas would like to share their knowledge and experiences from lotta works and wartime, if there are listeners.

Keywords: Lotta, wartime, experiences, remembrance, ageing

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	6
1 JOHDANTO.....	7
2 LOTTANA TOIMIMINEN SUOMESSA.....	8
2.1 Lotta Svärd -järjestö.....	9
2.2 Lotat Suomen naisihanteena.....	14
2.3 Lottatoiminnan organisointi.....	16
2.3.1 Jaostot ja niiden tehtävät.....	18
2.3.2 Pikkulottatoiminta.....	22
3 ELÄMÄ SOTA-AJAN JÄLKEEN.....	24
4 SOTA-AJAN VAIKUTUS VANHENEMISEEN.....	26
5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	28
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA MENETELMÄT.....	29
6.1 Tutkimusmenetelmä.....	29
6.2 Aineistonkeruu.....	29
6.2.1 Teemahaastattelu.....	30
6.3 Aineiston analyysi.....	31
7 TUTKIMUSTULOKSET.....	34
7.1 Taustatiedot.....	34
7.2 Pikkulottatoiminta lotaksi ryhtymisen edistäjänä.....	34
7.3 Velvollisuudet täyttävä lottatyö rintamalla.....	35
7.3.1 Kouluttautuminen ja rintamalle meno.....	35
7.3.2 Velvollisuudet täyttävä lottatyö.....	36
7.4 Elämä lottana olon jälkeen.....	38
7.4.1 Lotta Svärd-järjestön lakkauttamisen katkeruus.....	39
7.4.2 Lottien ikävä kohtelu sotien jälkeen.....	39

7.5	Auttamisen halun säilyminen elämässä	40
7.6	Lottana toimimisen vaikutukset vanhenemiseen	41
7.6.1	Lottana toimimisen positiivinen vaikutus	42
7.6.2	Perhe turvana	43
7.6.3	Isänmaallisuuden korostuminen.....	43
7.6.4	Jokapäiväisessä elämässä mukana oleminen	44
7.6.5	Sotainvalidius jokapäiväisessä elämässä	44
7.6.6	Virkeänä pysyminen harrastusten avulla.....	45
7.7	Vahvasti elävät muistot	46
7.7.1	Hyvien muistojen suuri määrä.....	46
7.7.2	Ikävät muistot taka-alalla.....	47
7.7.3	Muistoista puhuminen ja lotta-aate	48
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	50
9	POHDINTA	56
9.1	Eettisyys.....	57
9.2	Luotettavuus	58
9.3	Omat oppimiskokemukset.....	59
9.4	Uusi tutkimusaihe.....	60
	LÄHTEET	61
	LIITTEET	63
	Liite 1. Haastattelupyynnö lotille	64
	Liite 2. Suostumuslomake haastatteluun ja sen nauhoittamiseen	66
	Liite 3. Infokirje omaisille haastattelun jälkeen	67
	Liite 4. Haastattelurunko.....	68
	Liite 5. Esimerkki luokan muodostamisesta	70
	Liite 6. Sopimus opinnäytetyöstä	71

Käytetyt termit ja lyhenteet

- Lotta** Lotaksi kutsutaan naista, joka on osallistunut Lotta Svärd -järjestössä vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan.
- Pikkulotta** Pikkulotat olivat 8-16-vuotiaista tytöistä koostuva osasto, joka toimi koulutettujen tyttötyön ohjaajien ohjaamana. Pikkulotat tekivät muun muassa käsitöitä ompeluilloissa, pitivät työiltoja, urheilivat ja opiskelivat isänmaallisuutta.
- Lotta Svärd –järjestö** Naisten vapaaehtoinen maanpuolustusjärjestö, joka on perustettu vapaussodan jälkeen vuonna 1921. Järjestö lakkautettiin 23.11.1944 välirauhansopimuksen perusteella. Pikkulotat mukaan laskettuna järjestöön kuului lakkauttaessa yhteensä 240 000 henkilöä.

1 JOHDANTO

Minua on aina kiinnostanut Suomen läpikäymät sodat, veteraanit ja sotainvalidit, sekä heidän kokemuksensa. Heistä ja heidän kokemuksistaan on tehty paljon tutkimuksia, sekä heistä on kirjoitettu paljon kirjoja. Kokemukseni mukaan lotat ovat kuitenkin jääneet vähemmälle huomiolle. Reija Lumivuokko toi tämän asian esille esitellessään opinnäytetyötään vuonna 2011 ja tästä sain idean omalle opinnäytetyölleni.

Lottastereotypia on muuttunut eri aikakausien myötä. Sodan jälkeen lottia ja heidän tekemää työtään ei arvostettu, ja heitä jopa haukuttiin. Mielikuva lotista oli hyvin negatiivinen. Kesti kauan ennen kuin arvostus kasvoi. Vasta 1990-luvulla alettiin tutkia, mitä lotat ovat tehneet. Mielikuva lotista on kuitenkin edelleen melko yksiulotteinen. (Olsson, 2005, 22–26)

Tutkimuksessani käsittelen Lotta Svärd -järjestöä ja lottia sekä, miten lottana toimiminen on vaikuttanut lotan sotien jälkeiseen elämään ja vanhenemiseen. Tämän lisäksi käsittelen pikkulottia ja sitä, miten pikkulottana oleminen on vaikuttanut myöhemmin elämässä. Lotta Svärd -järjestö, johon kaikki lotat kuuluivat, oli näkyvästi maanpuolustustyöhön sitoutunut järjestö. Sotien aikana maanpuolustustyöhön on osallistunut yhteensä noin 230 000 lottaa. Lotat tekivät talvi- ja jatkosodan aikana suuren työn, jonka myötä he asettivat itsensä vapaaehtoisesti usein vaaraan avustaessaan puolustusvoimia. (Pohls & Latva-Äijö, 2009)

”Ensimmäisenä lottana” on pidetty naista, joka seurasi miestään rintamalle ja työskenteli muonituksen parissa. Lotta jatkoi työskentelyään myöhemminkin, vaikka mies oli jo kaatunut. Lotta Svärd -järjestön nimi on lähtöisin J.L. Runebergin Väinö Stoolin tarinoista. Kenraali Mannerheim käytti Lotta Svärd -nimeä vuonna 1918 kiitoksessaan Suomen naisille. Tällöin Lotta Svärd -nimi ei ollut vielä vakiintunut käyttöön. (Bäckström, 1993, 63–66; Seinäjoen Suojeluskunta- ja Lotta Svärd -museo, 2013)

2 LOTTANA TOIMIMINEN SUOMESSA

Maritta Pohlsin ja Annika Latva-Äijön (2009) kirjasta *Lotta Svärd – Käytännön isänmaallisuutta* ilmenee, kuinka lottien toiminta oli erilaista ennen vuotta 1939 ja sen jälkeen. Vuonna 1939 lottien toiminta muuttui merkittävästi ylimääräisen kertausharjoituksen ja talvisodan alkamisen myötä. Talvisodan työstä Lotta Svärd -järjestö oppi paljon, jonka vuoksi ryhdyttiin uudistamaan käytäntöjä parempaan suuntaan. Talvi-, jatko- ja Lapin sotien aikana sotatyöhön osallistui yhteensä noin 230 000 lottaa, joista noin 500 invalidisoitui sekä melkein 300 lottaa menehtyi. Turto & Huhtinen (2008) kertovat, että sota-aikana lottana oleminen ei ollut helppoa. Osa lotista on joutunut kokemaan ikäviä tapahtumia, kuten sairastumista, haavoittumista, kuolemaa ja surua. Jotkut lotat joutuivat kokemaan myös sotavangiksi joutumisen.

Lotta Svärd -järjestön perustaminen oli pitkä prosessi eikä siitä ole tarkkaa tietoa. Latva-Äijön (2004, 48–53) väitöskirjasta ilmenee, että varhaisimpia naisten rauhanaikaisen maanpuolustusliikkeen ilmenemismuotoja on havaittu vuoden 1918 jälkipuoliskolla. Toiminta ei ollut silloin järjestäytyntä. Toiminnalla ei ollut minikäänlaista johtoa tai keskusta ja se oli hyvin paikallista. Nämä varhaiset liikkeet olivat toiminnaltaan aluksi hyvin erilaisia, mutta suojeluskuntajärjestön vaikutuksesta niihin saattoi tulla pieniä yhtäläisyyksiä.

Naiset osallistuivat vuoden 1918 sisällissotaan sekä valkoisella että punaisella puolella joukkojaan tukemalla. Valkoiset naiset olivat jo ennen sisällissotaa toimineet suojeluskuntalaisten apuna rintamalla. Sisällissodan aikana toiminta ja tehtävät laajentuivat, jonka myötä heillä oli paljon tehtäviä. Valkoiset naiset muonittivat ja majoittivat joukkoja, huolsivat varusteita, huolehtivat lääkinnästä, kaatuneiden hautaansaattamisesta sekä hoitivat puhelin- ja viestikeskukset ja toimistotyöt. (Autio, 2009, 86; Pohls & Latva-Äijö, 2009, 14) Sodan päättyessä valkoisella puolella toimineiden naisten toimesta ilmaantui muutaman kuukauden kuluttua yksiköitä, jotka edustivat vapaaehtoista naisten maanpuolustustoimintaa. Heidän tavoitteenaan oli rauhan aikana jatkaa sodan aikana harjoittamaansa huoltotoimintaa suojeluskuntien tueksi. (Latva-Äijö, 2004, 66–87)

Latva-Äijön (2004) mukaan Lotta Svärd -järjestö on lähtöisin sisällissodan jälkeisistä suojeluskuntien vapaaehtoisista naisosastoista. Latva-Äijö kertoo, että aikaisempien tutkimusten mukaan suojeluskuntajärjestön johdolla on ollut vaikutusta Lotta Svärd -järjestön perustamisessa. (Latva-Äijö, 2004, 66–87 & 120-125) Vuosien 1919–1921 aikana suojeluskuntien yliesikunta huomasi naisosastojen tuen merkityksen ja edisti merkittävästi niiden muodostumista valtakunnalliseksi Lotta Svärd -järjestöksi (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 19).

2.1 Lotta Svärd -järjestö

Lotta Svärd -järjestön perustamisprosessi alkoi noin puoli vuotta suojeluskuntajärjestön muodostumisesta. Suojeluskuntajärjestö sai lopullisen muotonsa tammi-kuussa 1919. Suojeluskuntien ensimmäisen ylipäällikön Didrik von Essenin päiväkäsky, joka annettiin 29.8.1919, oli merkittävä askel suojeluskuntien naistoiminnan ”valtakunnalliselle järjestäytymiselle”. Päiväkäskyssä mainittiin naisillakin olevan suojeluskuntavelvollisuus, joka täytettäisiin parhaiten muodostamalla Lotta Svärd -yhdistyksiä paikallisten suojeluskuntien yhteyteen. Päiväkäskyssä annettiin myös yhdistysten tehtävät. Lotta Svärd -yhdistyksiä arveltiin olevan vuoden 1919 lopulla yhteensä noin 200. (Autio, 2009, 86; Pohls & Latva-Äijö, 2009, 19–20) Seuraavissa päiväkäskyissä määrättiin Lotta Svärd -yhdistysten ulkoisesta tunnuksesta käsisivarsinauhasta sekä muistutettiin naisten aseettomuudesta. Vuoden 1920 alussa annetun päiväkäskyn myötä tehdyn selvityksen mukaan, suuri osa ensimmäisistä Lotta Svärd -yhdistyksistä oli aloitettu suojeluskuntien piiri- ja paikallispäälliköiden tai jonkun heidän aloitteestaan toimineen henkilön toimesta. Osa aiemmin perustetuista naisyhdistyksistä, jotka tukivat valkoista armeijaa, muuttuivat Lotta Svärd -yhdistykseksi muuttamalla nimeä. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 20–21)

Latva-Äijö (2004) toteaa väitöskirjassaan Lotta Svärd -järjestön varsinaisesta alkamisajankohdasta olevan useita tulkintoja järjestön alkuvaiheiden hankaluuksien vuoksi. Useimmissa kirjoissa, joita olen lukenut teoriaa hankkiessani, perustamisajankohtana on kuitenkin pidetty 22–23.2.1921 välisenä aikana pidettyä kokousta, jossa osallisina olivat perustettujen piirien edustajat. Kokousta nimitettiin valtakunnallisen Lotta Svärd -järjestön perustavaksi kokoukseksi. Kokouksessa mää-

riteltiin muun muassa Lotta Svärd -järjestölle valtakunnalliset säännöt ja lottalupauksen sanamuoto. Säännöt saatiin järjestön alkuvaiheiden hankaluuksien vuoksi virallistettua kuitenkin vasta 12.9.1921. (Latva-Äijö, 2004, 125–129)

Latva-Äijön (2004) mukaan varsinaista perustamispäivämäärää ei ole, koska järjestön muodostumisessa kesti hyvin kauan ja se jatkoi kehittymistään pitkään perustavan kokouksen jälkeen. Järjestön alku oli haasteellinen, koska järjestö ei ollut militaarinen ja järjestön johtohenkilöiden oli otettava tarkkaan huomioon kentän toiveet sekä vaatimukset. Järjestön alun vaikeuksiin vaikutti myös yhdenmukaisuuden puute, koska johdon käskyjä ei ollut pakko noudattaa. Myös keskusjohtokunta oli vahvojen naisten vuoksi hyvin riitaisa. Ensimmäinen keskusjohtokunnan puheenjohtaja erotettiin toimestaan heinäkuussa 1921 puolen vuoden jälkeen nimityksestä. (Bäckström, 1993, 70–74; Latva-Äijö, 2004, 120–129)

Lotaksi hakeminen

Lotta Svärd -järjestön jäseneksi ja sen myötä lotaksi ei kuka vaan yhtäkkiä halutessaan päässyt, vaan lotaksi täytyi hakea. Pohlsin ja Latva-Äijön (2009, 149–151) mukaan järjestön jäsenyyttä haettiin kaavakkeella ja kahden paikkakunnalla tunnetun luotettavan henkilön suosituksella. Saadakseen Lotta Svärd -järjestön jäsenyyden oli hakijan oltava 17 ikävuoden lisäksi hyvämaineinen, uskollinen lailliselle yhteiskuntajärjestykselle ja luotettava. Vuodesta 1935 lähtien hakuprosessiin sisältyi vähintään kolmen kuukauden koeaika. Lotaksi hakevan henkilön ajateltiin, kykenevän koeajan aikana opettelemaan järjestön säännöt sekä sisäistämään, min-kälaiset vaatimukset järjestöllä on ja valikoimaan tarkemmin uudet jäsenensä. Koeajan päättyessä lotaksi hakeva suoritti sääntökuulustelun, jonka läpäistessään hän sai antaa lottalupauksen. Kuulustelun ja koeajan jälkeen, syitä hakijoiden hylkäämiseen olivat useimmiten sopimaton käyttäytyminen sekä tottumattomuus järjestökuriin.

1920-luvun alussa järjestön vahva side valkoisiin rajasi suuren osan suomalaisia naisia pois järjestöstä. Vuodesta 1921 lähtien aloitettiin jäseneksi pyrkivien taustojen tarkistus, ettei jäseneksi pääsisi epäluotettavia henkilöitä. Lotta Svärd -järjestö oli tarkka maineestaan, jonka vuoksi hakuprosessi oli vaativa. Vuodesta 1925 lähtien päätettiin, että vain keskusjohtokunta pystyi hyväksymään jäseneksi henkilöi-

tä, joilla ei ollut Suomen kansalaisuutta. Eli Lotta Svärdin jäseneksi hyväksyttiin myös ulkomaalaisia. Järjestö ei kuitenkaan halunnut jäsenekseen juutalaisia eikä venäläisiä. Lotta Svärd -järjestö ei virallisesti ottanut kantaa juutalaisuuteen, vaan toi ilmi kaarrellen sen, että he eivät hyväksyneet jäsenekseen juutalaista naista. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 149–151)

Lottalupaus

Lotat halusivat heti alusta lähtien antaa jonkinlaisen lupauksen suojeluskuntalais-
ten avustamisesta, heidän puolustaessaan uskontoa, kotia ja isänmaata. Lotat halusivat toimia lupauksen velvoittamina, koska he ovat yksi puolustusvoimien apujärjestöistä ja myös suojeluskunta vannoo oman valansa. 1920-luvun puolivälissä vakiintui lottalupauksen sanamuoto sekä käytäntö, jossa lottalupaus annetaan juhlavassa tilaisuudessa kirkossa. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 151–152) Lottalupauksen sanamuotoa muutettiin kuitenkin vielä kerran vuonna 1941 paremmin sota-aikaan sopivaksi. Aluksi lottalupaus annettiin suojeluskunnille. Vuonna 1922 käytäntöä muutettiin niin, että lupaus annettiin Lotta Svärd - järjestön edustajalle. Lopulta päädyttiin kuitenkin siihen, että lupauksen vastaanotti seurakunnan tai suojeluskunnan pappi. (Tuominen, 2010, 74–76)

Lotat antoivat lupauksen, koska Lotta Svärd -järjestö halusi lottien olevan sitoutuneita järjestölle tärkeisiin aatteisiin sekä velvoitteisiin. Lotat sitoutuivat lupauksen antaessaan suojelemaan järjestön arvoja. Lupauksenantotilaisuudessa lotat pu-
keutuivat ensimmäistä kertaa lottapukuun. Aluksi lottalupauksen antoivat yleensä vain luottamustehtävissä olevat huoltolotat sekä toimenlotat. 1920-luvun puo-
lesavälissä käytäntöä kuitenkin muutettiin niin, että lupauksen antoivat kaikki lotat. (Tuominen, 2010, 74–76)

Kultaiset sanat

Lottaihanne ilmenee Lotta Svärd -järjestön kultaisista sanoista, jotka julkaistiin vuonna 1926 (Seinäjoen Suojeluskunta- ja Lotta Svärd -museo, 2013). Fanni Luukkonen ja Hilja Riipinen muokkasivat kultaiset sanat käyttäen pohjana vanhoja lottatoimintaa aiemmin ohjanneita ohjeistuksia ja sääntöjä. Kultaiset sanat sisältävät 12 lauselmaa. Lauselmat ohjeistavat lottia siitä, miten tulee käyttäytyä ja mihin toiminnassaan tulee pyrkiä. (Tuominen, 2010, 75–76)

Kultaiset sanat:

1. Jumalan pelko olkoon elämäsi suurin voima!
2. Opi rakastamaan maatasi ja kansaasi!
3. Aseta korkealle lotta-ihanteesi. Vain oikeamielisenä, puhtaana ja raittiina voit olla oikea lotta!
4. Vaadi aina ensin itseltäsi!
5. Ole hyvä!
6. Ole uskollinen vähäisimmässäkin!
7. Muista vastoinkäymisten kohdatessa päämäärämme suuruus!
8. Kunnioita ja auta lotta-sisariaisi heidän työssänsä, siten vahvistuu yhteistunto!
9. Muista menneitten sukupolvien työ. Kunnioita vanhuksia, he ovat tehneet enemmän kuin me!
10. Ole vaatimaton esiintymisessäsi ja puvussasi!
11. Alistu itsekuriin, siten korotat järjestyksesi!
12. Lotta, muista edustavasi suurta, isänmaallista järjestöä. Varo tekemästä mitään, mikä sitä vahingoittaa tahi sen mainetta loukkaa!

Lottamerkki ja lottapuku järjestön tunnuksina

Lotta Svärd -järjestöllä oli kaksi lottatunnusta, lottapuku sekä lottamerkki. Suojeluskuntien päällikkö Lauri Malmberg hyväksyi 1921 syksyllä Eric Vasströmin suunnitteleman lottaneulan Lotta Svärd -järjestön merkiksi. Merkissä oleva sininen hakaristi on onnen tai nousevan auringon symboli ja reunoilla olevat neljä ruusuketta symboloivat isänmaata tai Suomen maakuntia. (Seinäjoen Suojeluskunta- ja Lotta Svärd -museo, 2013) Merkki suunniteltiin, koska lottapuvun lisäksi haluttiin jonkinlainen merkki yhdistämään järjestön jäseniä. Lottaneulasta muodostuikin järjestön symboli. Koska merkki symboloi Lotta Svärd -järjestöä, sen käyttöä päätettiin laajentaa muuhunkin kuin lottaneuloihin. (Tuominen, 2010, 91–95)

Järjestölle oli tärkeää, että lotilla olisi yhtenäinen vaate, lottapuku, joka vakiintui käyttöön 1920-luvun puolivälissä (Tuominen, 2010, 91–95). Lotta Svärd -järjestön alkuaikoina lotilla ei ollut vielä yhtenäistä vaatetusta tai merkkiä joten puvut, joita käytettiin, olivat erilaisia ympäri maan. Ennen virallisen puvun muodostumista kiinnitettiin huomiota pukujen lämpöisyyteen, koska jouduttiin usein työskentelemään

ulkona. (Bäckström, 1993, 110–115) Virallinen lottapuku oli merkki siitä, että kuului Lotta Svärd -järjestöön. Järjestö halusi korostaa, että lottapuku yllään, lotat edustavat järjestöä, sen ihanteita, aatteita ja arvoja. Lotat saivat yhden puvun ja se yleistyikin lottien keskuudessa nopeasti. Puku oli vahvaa kangasta, koska sitä käytettiin paljon raskaissakin töissä. Puku oli väriltään harmaa. Arkipuvussa käytettiin kankaana puuvillakangasta ja juhlapuvussa villakangasta. Puvussa oli valkoiset irtokaulukset sekä hihansuissa valkoiset mansetit. Lottapuvun lisäksi lotilla oli käytössään valkoiset käsivarsinauhat. Lottapuvun kanssa ei saanut käyttää koruja vihki- ja kihlasormusta lukuun ottamatta. Lottakuriin sisältyi siisti ulkoinen olemus, jota helpotti lottapuvun käyttö. Lotan hiusten tuli olla siististi eikä kasvoja saanut ehostaa. Lottapuvun kanssa yleensä käytettiin valkoista kolmikulmaista huivia sekä valkoista esiliinaa. (Tuominen, 2010, 91–95)

Lotta Svärd-järjestön lakkauttaminen

Olssonin (2005, 53–55) tutkimuksesta selviää, että vuoden 1944 vuosikokouksessa lottajärjestön keskusjohtokunta alkoi pohtia tukisäätiön perustamista, jonka tarkoituksena olisi tukea sodan vuoksi kärsineiden huoltoa. Tukisäätiön idea oli lähöisin Helsingin paikallisosasto 15:sta lahjoittamasta rahasummasta, joka olisi tarkoitettu ”henkisesti ja fyysisesti sairastuneiden lottien huoltoon”. Syyskuussa 1944 säätiötä alettiin vakavasti pohtia, koska rintamalta palaavien lottien asema huolestutti. Lokakuussa 1944 hyväksyttiin Suomen Naisten Huoltosäätiön sääntöehdotus. Suomen Naisten Huoltosäätiön lopullisiksi tehtäviksi päätettiin sodan johdosta terveytensä, huoltajansa tai työpaikkansa menettäneiden naisten ja lasten huolto ja avustaminen tai muuten kärsimään joutuneiden naisten ja lasten huolto ja avustaminen, jotka ovat toimineet kristillismielisessä hengessä kotien ja isänmaan hyväksi. Avustusten saamiseksi naisten ja lasten täytyi olla Suomen kansalaisia ja käytökseltään nuhteettomia.

Suomen hävittyä jatkosodan ja suojeluskunnan lakkauttamisen myötä, alkoi kii-reellinen Lotta Svärd -järjestön sääntöjen uudistaminen. Uusia sääntöjä ei kuitenkaan ehditty käsitellä, koska kokousta, jossa sääntöjä olisi käsitelty, ei ehditty ennen järjestön lakkauttamista pitää. Järjestö lakkautettiin 23.11.1944 valtioneuvoston päätöksellä Neuvostoliiton ja Suomen välisen aselevon myötä. Järjestön lak-

kauttamispäivänä kotiutettiin viimeiset vielä komennuksella olleet lotat. (Kinnunen, 2006, 17–22 & 34–35)

Kinnunen (2006. 17–20 & 34–36) kertoo tutkimuksessaan Lotta Svärd -järjestön lakkauttamiseen johtaneista syistä. Lotta Svärd -järjestö jouduttiin lakkauttamaan suojeluskuntakytköksen vuoksi. Vuonna 1921 järjestön säännöissä luki järjestön avustavan suojeluskuntia isänmaan, uskonnon ja kodin turvaamisessa ja suojeluskunta-aatteen kehittämisessä. Neuvostoliitto ja Suomen ääri vasemmisto ajattelivat suojeluskuntajärjestön olevan fasistinen ja neuvostoliittovastainen järjestö, jonka vuoksi se täytyi lakkauttaa. Lakkauttamisen vuoksi järjestön jäljellä oleva omaisuus siirtyi valtiolle.

Lotta Svärd -järjestön lakkauttamisen myötä lottapuvun käyttäminen kiellettiin. Monet lotat polttivat, värjäisivät tai hajottivat lottapukunsa. Nykyään lottapukua saavat käyttää järjestön jäsenenä olleet henkilöt ja järjestön toimintaa esittelevät henkilöt. (Tuominen, 2010, 93) Lottapuvun käyttämisen lisäksi kiellettiin muidenkin järjestön tunnusten käyttäminen (Kinnunen, 2006, 35–36).

2.2 Lotat Suomen naisihanteena

Pohls ja Latva-Äijö (2009) kertovat lottien kuvastaneen sisällissodan jälkeisessä valkoisessa Suomessa naisihannetta. Naisihanteeseen sisältyivät kuri, järjestys, siveellisyys sekä uhrautuvuus isänmaan ja perheen puolesta. Olsson (2005, 56–84) kertoo siveellisyyden merkinneen sotien aikana epäitsekkyyttä, uhrautuvuutta, suuruutta ja sankaruutta. Lotat kokivat toiminnassaan tärkeäksi valistustyön, jonka tavoitteena oli kansallisen puolustustahdon ja siveellisyyden kohottaminen (Turtola & Huhtinen, 2008).

Lotta Svärd -järjestö ajatteli, että ”mikään uhri ei ole liian kallis isänmaata puolustaessa” (Olsson, 2005, 67). Kun naisella oli lottapuku päällään, hän edusti isänmaallista järjestöä, joten hänen täytyi käyttäytyä sen mukaisesti. Lotat olivat sitoutuneet Lotta Svärd -järjestössä työn lisäksi järjestön ihanteisiin ja vaatimuksiin, jotka olivat järjestössä koviakin. (Tuominen, 2010,76; 91–93)

Lottien haluttiin olevan esikuvana muille naisille oikeamielisyydessä, puhtaudessa ja raittiudessa, jonka vuoksi lottien haluttiin olevan käytökseltään moitteettomia. Lottien oli oltava tarkkoja lisäksi sukupuolisesta siveydestään, koska se ylläpiti hyvää lottamainetta. Lotille hyvä maine oli äärimmäisen tärkeä, koska lottien ajateltiin edustavan järjestöä. (Tuominen, 2010, 75–76) Koska järjestön vaatimukset olivat hyvin suuret ja niistä oli pidettävä kiinni, lottana oloa arvostettiin (Pohls & Latva-Äijö, 2009).

Useimmat lotista olivat hyvin tunnollisia ja pyrkivät noudattamaan lotilta vaadittua moraalista ja siveyttä. Lotat eivät saaneet käyttää tupakkaa eivätkä alkoholia, joiden lisäksi myös julkiset hellyydenosoitukset katsottiin pahalla. Lottien käytöstä tarkkailtiin usein. (Turtola & Huhtinen, 2008) Pohls ja Latva-Äijö (2009) kertovat, että järjestön mustassa kirjassa, johon merkittiin lottien rikkeet, on vain noin 1100 merkintää. Näihin merkintöihin liittyvistä lotista jouduttiin erottamaan järjestöstä vain noin 400 lottaa ja 190 lottaa kehoitettiin eroamaan itse.

Lotta Svärd -järjestöllä oli kurinpidollisia toimia vuodesta 1925 eteenpäin, joilla varmistettiin lottien hyvä käyttäytyminen. Kurinpidollisiin toimiin ryhdyttiin lotan vahingoittaessa käytöksellään järjestöä tai suojeluskuntaa. Kurinpidollisia toimia vaativia lotan rikkeitä olivat esimerkiksi työväentalon tansseissa käyminen, varkaudet, alkoholin käyttö ja vapaa sukupuolielämä. (Pohls & Latva-Äijö, 2009)

Valkoisessa Suomessa äitiys oli naiselle tärkeää ja varsinkin sota-aikana sen merkitys voimistui entisestään. Lotta Svärd -järjestö kannusti nuoria menemään aikaisin naimisiin ja synnyttämällä paljon lapsia, luomaan uuden sukupolven Suomeen. Väkiluvun kasvattamisen ajateltiin olevan osa maanpuolustusta. Sota-aikana naisen työpanos ja sukupuoli saivat merkityksen ja vakiintuneet vastuunjaot kyseenalaistettiin. Tämän myötä naiset saivat enemmän uusia vaikutusmahdollisuuksia. (Olsson, 2005, 65–70)

2.3 Lottatoiminnan organisointi

Lotta Svärd -järjestön hallintomallissa nimitykset tehtäviin tulivat alhaalta ylöspäin, paitsi keskusjohtokunnan puheenjohtajan nimitys. Esimerkiksi paikallisosaston vuosikokouksessa nimitettiin paikallisosastolle puheenjohtaja. Järjestössä vallitsi järjestödemokratia. Järjestön hallinnollisesta luonteesta johtuen, järjestöllä ei ollut alkuaikoina muita mahdollisuuksia kurinpidollisiin toimenpiteisiin, kuin järjestöstä erottaminen. (Latva-Äijö, 2004, 120–125)

Lotta Svärd -järjestön hallituksen muodosti kuusi henkinen keskusjohtokunta, joka johti järjestön toimintaa. Keskusjohtokunta teki järjestöä koskevissa asioissa aloitteet, jotka ratkaistiin vuosikokouksissa. Keskusjohtokunnan tehtäviin kuului lisäksi lottatoiminnan periaatteiden ja aatteiden linjaaminen. (Pirilä, 1991, 13–14; Olsson, 2005, 38)

Lotta Svärd -järjestön syntyessä järjestö oli hallinnollisesti itsenäinen järjestö. Suojeluskuntien läheisen yhteyden vuoksi, suojeluskuntien ylipäällikkö kuitenkin nimitti järjestön keskusjohtokunnan puheenjohtajan. Lisäksi ylipäälliköllä ja hänen edustajallaan oli oikeus läsnäoloon keskusjohtokunnan kokouksissa. Järjestön keskusjohtokunnan tehtävänä olikin Lotta Svärd -järjestön johtaminen suojeluskuntain ylipäällikön toivomuksia noudattaen. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 182)

Lotta Svärd -järjestö toimi piireittäin, jotka mukailivat suojeluskuntapiirejä (Pirilä, 1991, 13–14). Alussa piirejä perustettiin 22, mutta vuodesta 1940 lähtien piirien määrä nostettiin 38:aan. Jokaisella piirillä oli oma johtokunta. (Olsson, 2005). Piirit jakaantuivat tarpeen tullen paikallisosastoihin, eli kyläosastoihin (Pirilä, 1991, 13–14).

Suojeluskunta oli tiiviisti yhteydessä Lotta Svärd -järjestöön varsinkin järjestön alkutaipaleella, joka ilmeni selvästi järjestön tehtävistä. Lotta Svärd -järjestölle suojeluskuntien apu ja yhteistyö oli mieluisa asia. Suojeluskunnat olivat läsnä Lotta Svärd -järjestön toiminnassa esimerkiksi asettamalla edustajansa paikallisten lottaosastojen johtokuntiin. Lisäksi järjestön piiri- ja paikallisorganisaatio oli samanlainen kuin suojeluskuntien organisaatio. Vaikka suojeluskunnat olivat tiiviisti yh-

teydessä Lotta Svärd -järjestöön, järjestö oli silti täysin itsenäinen ja vapaaehtoinen. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 182–186)

Koska suojeluskunnat olivat velvoittaneet Lotta Svärd -järjestöä asettamaan liikekannallepanon sattuessa lottia suojeluskuntien käyttöön, uuden maanpuolustuslain ja asevelvollisuuslain myötä järjestöstä tuli osa liikekannallepanojärjestelmää sekä suojeluskuntajärjestöstä osa Suomen sotavoimia. Näiden uudistuksien myötä Lotta Svärd -järjestö muutti sääntöjensä ensimmäisen kohdan tulkintaa siten, että pelkästään suojeluskuntien avustamisen sijaan, järjestö avustaa koko Suomen maanpuolustusta. Sääntöihin muutos asetettiin vuonna 1941. (Pohls & Latva-Äijö, 2009)

Toimenlotat ja huoltolotat

Lotta Svärd -järjestön jäsen pystyi olemaan toimiva lotta tai kannattajajäsen. Kannattajajäsenet olivat yleensä vanhempia naisia, jotka maksoivat korkeamman jäsenmaksun ja olivat mukana ompeluilloissa ja kevyemmissä aktiviteeteissa. Toimivat lotat oli jaettu kahteen ryhmään, toimenlottiin ja huoltolottiin. Huoltolotilla oli omat määritellyt tehtävät sodan aikana, mutta heillä ei ollut velvollisuutta astua palvelukseen sodan syttyessä. Huoltolotat siis eivät saaneet liikekannallepanomääräystä, vaan he tekivät suulliset sopimukset tehtävistään. Huoltolotan varusteeksi riitti järjestön alkuaikoina käsivarsinauha. Huoltolottiin kuului esimerkiksi kansliajaoston lottia ja suurin osa lääkintä- sekä muonituslotista. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 165–170)

Toimenlotat sitoutuivat olemaan valmiina Puolustusvoimien palvelukseen tarpeen vaatiessa. Rauhan aikana toimenlottien oli oltava valmiina lähtemään kotiseutunsa ulkopuolelle komennukselle, esimerkiksi harjoituksiin. Lotta Svärd -järjestö määritteli toimenlotalle tarpeellisiksi ominaisuuksiksi hyvän terveydentilan, voimakkuuden, moitteettomat elämäntavat, neuvokkuuden sekä vapauden mahdollisen käsikyn noudattamiseen. Toimenlotan varusteisiin kuului käsivarsinauhan lisäksi lottapuku. Toimenlotta -nimi muuttui vuoden 1941 uusien sääntöjen myötä kenttälotta -nimeksi. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 165–170) Rintamalotaksi kutsuttiin talvisodasta lähtien lottaa, joka työskenteli rintamalla tai sotatoimialueella (Rautio, 2001).

2.3.1 Jaostot ja niiden tehtävät

Lottien tehtävänä oli käytännön työ maanpuolustuksen avuksi ja toiminta jakaantui aluksi neljään jaostoon, jotka ovat muodostuneet jo sisällissodan aikana. Nämä neljä jaostoa virallistettiin kuitenkin vasta vuonna 1921. (Pohls & Latva-Äijö, 2009) Uudet lotat jaettiin jaostoihin parhaimpien osaamistaitojensa mukaan (Pala Suomen historiaa, 2012). Lotan oli kuuluttava yhteen jaostoon, mutta toisenkin jaoston toimintaan pystyi halutessaan osallistumaan. Lotan oli hankittava koulutus jaoston tehtäviin ennen lottalupauksen antamista. Jokaisella jaostolla oli päällikkö ja jaoston sisällä jäsenet oli jaettu ryhmiin, joille nimitettiin ryhmäpäälliköt. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 163–165) Seuraavaksi käsittelen Lotta Svärd -järjestön jaostoja, jotka olivat muonitusjaosto, lääkintäjaosto, varusjaosto, keräys- ja huoltojaosto sekä toimisto- ja viestijaosto.

Sairashoitojaosto muuttui lääkintäjaostoksi

Lotta Svärd -järjestön syntyessä sairaanhoitoon erikoistuneen jaoston nimeksi päätettiin sairashoitojaosto. Nimi kuitenkin vaihdettiin vuonna 1925 lääkintäjaostoksi. Vuonna 1922 lääkintälottien tehtäviin kuuluivat sairastuneiden ja rintamalla haavoittuneiden auttaminen sekä kuljetuksissa avustaminen. Ennen talvisotaa lääkintäjaoston tehtäviin kuului pääasiassa ensiaputehtäviä sekä suojeluskuntien lääkintätoiminnan turvaaminen. Suojeluskunnan lääkintähenkilöstön riittämättömyyden vuoksi Lotta Svärd -järjestön lääkintäjaoston lotat avustivat suojeluskuntalääkäreitä. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 173; 287–301)

Sairaanhoitoa pidettiin yhtenä arvokkaimmista lottien tehtävistä. Sairaanhoitokurssien sisältö oli vaativampi kuin muiden lottakurssien ja sotien aikana lääkintäjaoston lotat olivatkin hyvin koulutettuja. Lääkintäjaoston koulutus kuitenkin kohdistui lähinnä sairaalan ja toipilaskodin avustamistehtäviin, eikä ensiaputehtäviin. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 287–301)

Lääkintäjaoston tehtäviin kuuluivat vuoden 1941 ohjeiden mukaan uusien lääkintälottien koulutus, varusteiden hankkiminen kenttäsairaaloihin, suojeluskuntajärjestön avustaminen varusteiden hankkimisessa, sekä liikekannallepanon myötä keskusjohtokunnan välityksellä tai suostumuksella koulutettujen lääkintälottien aset-

taminen maanpuolustuksen palvelukseen. Lottien tehtävät sisälsivät käytännössä esimerkiksi sairaanhoitajien apuna toimimista, sankarihautajaisten järjestämistä, sairaalavarusteiden tekemistä sekä sidontapaikkojen ja sairastupien järjestyksessä pitämistä. Jatkosodan aikana lääkintälottien tehtävät tulivat sairaanhoitajapulan vuoksi vaikeammiksi. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 287–301) Lääkintälottien tehtäviin kuului ihmisten hoivaamisen lisäksi myös eläimistä huolehtiminen, varsinkin hevosista, joilla oli tärkeä rooli sodassa. Raskaimmat tehtävät lääkintäjaostolle olivat haavoittuneiden henkisen puolen tukeminen sekä kaatuneiden evakuoimiskeskuk- sissa työskenteleminen. (Pala Suomen historiaa, 2012).

Talvisodan aikana lääkintälottia toimi kenttäsairaaloiden, sotasairaaloiden, toipi- laskotien ja invalidikotien lisäksi myös pääsidontapaikoilla rintamalla, mutta jatko- sodan aikana lottia ei enää sijoitettu rintamalle. Lääkintälottien työskentely- yksikköjä oli näiden lisäksi esimerkiksi sotilasapteekeissa, laboratorioissa ja veri- palveluryhmissä. Lääkintälottat työskentelivät yhdessä sairaanhoitohenkilökunnan kanssa. Lääkintälottaksi hakevan tuli olla vähintään 18-vuotias. (Pohls & Latva- Äijö, 2009, 287–301)

Muonitusjaosto

Maritta Pohlsin ja Annika Latva-Äijön (2009) mukaan muonitusjaosto oli suurin Lotta Svärd -järjestön jaostoista. Vaikka muonituslottia oli määrällisesti paljon, heistä oli silti jatkuvasti pulaa. Muonitusjaoston tehtäviksi oli 1920-luvun alkupuolella määritelty ruokapaikoista ja ruoan tarjoilusta huolehtiminen isoissa suojelus- kuntaharjoituksissa sekä liikekannallepanon sattuessa, antaa tarvittava määrä keittiöapulaisia suojeluskuntien käytettäväksi. Muutoksien myötä vuonna 1926 muonitusjaoston tehtäviin kuuluivat suojeluskuntien muonitus, muonitusjaoston lottien koulutus ja liikekannallepanon sattuessa, muonituslottien asettaminen suo- jeluskuntien käytettäväksi. Muonitusjaoston koulutukseen sisältyi teorian opetuksen lisäksi käytännön harjoitusta muonitustilaisuuksissa. Koulutuksessa tavoitteena oli muonitusjaostojen saumaton yhteistyö kriisitilanteen sattuessa. Vuonna 1935 muonituslottat aloittivat Puolustusvoimien kertausharjoitusten muonituksen koko Suomessa ja vuonna 1936 muonituslottien ohjeistukseen lisättiin muonitus- kaluston hankkiminen. Yksi tärkeimmistä muonituslottien tulonlähteistä oli kanttii-

nit. Muonituslotan oli oltava vähintään 19-vuotias. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 280–287)

Sotien myötä jaostojen tehtäviä muutettiin ja myös muonitusjaoston tehtävät uudistettiin. Muonituslottien tehtäviin uudistuksen jälkeen kuuluivat muun muassa uusien muonituslottien kouluttaminen, suojeluskuntien muonituksesta huolehtiminen, riittävän ja tarpeellisen muonitus- ja ravintolakaluston hankkiminen rauhan- ja sodanaikaista työtä varten, muonitusten järjestäminen ansaitsemistarkoituksessa sekä valmennettujen lottien asettaminen maanpuolustuksen palvelukseen liikemääränsä saavuttuessa. Näihin tehtäviin sisältyivät esimerkiksi palvelukseen matkaavien miesten muonittaminen ja rintamalla muonituksesta huolehtivan miehistön opastaminen sekä auttaminen. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 280–287) Muonituslottien tehtäviin sisältyi lisäksi evakkojen, kenttäsaaralojen, sairausjunien ja sotasaaralojen ruoasta huolehtiminen. Naisten ahkeruus ja työn merkitys ilmenee hyvin siitä, että talvisodan aikana muonitusjaoston lotat leipoivat valtavia määriä leipää puolustusvoimille. (Pala Suomen historiaa, 2012)

Varusjaosto

Varusjaostoa perustettaessa sen tehtäviin lukeutui suojeluskuntalaisten varustaminen. Varusjaosto piti ompeluseuroja järjestön alusta asti ja se olikin tärkein varusjaoston toimintamuoto. Varusjaosto oli järjestön alkutaipaleella pieni ja heikosti johdettu, vaikka sillä oli säännöllistä toimintaa runsaasti. Ennen talvisotaa varusjaosto oli pienin jaosto eikä se ollut kovin suosittu. Kuitenkin varusjaoston toimialaan kuuluviin työiltoihin osallistui paljon lottia muista jaostoista. Talvisodan alkaessa varusjaosto oli kuitenkin toiseksi suurin jaosto. Tämä johtui siitä, että muiden jaostojen lotat auttoivat varusjaostoa suuren varustepulan vuoksi. Varuslottien koulutus aloitettiin vuonna 1932. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 301-307)

1930-luvulla suojeluskuntien varustetason ollessa hyvä, varusjaosto valmisti lottapukuja, toimenlottavarusteita, pikkulottapukuja sekä suojeluskuntapoikien pukuja. Varusjaoston ompeluilloissa valmistettiin myös arpajaispalkintoja sekä käsitöitä myyjäisiin, joiden avulla järjestö keräsi varoja. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 301-307) Varusjaoston tehtäviin kuului suureksi osaksi varusteiden pesemistä ja korjaamista (Rautio, 2001). Talvisodan myötä tehtäviin lisättiin lumipukujen valmistaminen (Pa-

la Suomen historiaa, 2012). Lisäksi varusjaoston tehtäviin kuuluivat sellaisten varusteiden hankkiminen, joita ei voitu itse valmistaa, varuskirjanpito ja sisustustarvikkeiden hankkiminen. Haasteelliseksi varusjaoston työn teki kova tarvikepula. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 301-307) Varusjaoston lotat työskentelivät muun muassa sota- ja kenttäsairaaloissa vaatehuollossa, vaatevarikoilla, ompelimoissa sekä pesula- ja korjausjunissa. Varusjaostolla oli käytettävissään myös liikkuvia pesulaambulansseja. (Rautio, 2001)

Keräys- ja huoltojaosto

Lotta Svärd -järjestön alussa keräysjaosto miellettiin tärkeimmäksi jaostoksi, koska järjestöllä ei vielä ollut juurikaan omia varoja. Jaoston toimintaan kykeni jokainen järjestön jäsen osallistumaan. Jaoston tehtäviin kuuluivat uusien kannattajajäsenten hankkiminen, varojen hankkiminen järjestön sekä suojeluskuntien käyttöön ja iltamien sekä juhlien järjestäminen. Vuonna 1925 keräysjaoston nimi muutettiin keräys- ja kansliajaostoksi ja vuonna 1932 jaostoa kehitettiin merkittävästi. Jaosto sai uusia tehtäviä ja se jaettiin seitsemään toiminta-alueeseen, jotka olivat keräys, aatteellinen huolto, puhelinvälitys, kanslianhoito, viestitys, ilmavalvonta sekä merilottatoiminta. Vuonna 1941 jaosto sai uudet säännöt, jotka jakoivat jaoston keräys- ja huoltojaostoksi sekä toimisto- ja viestijaostoksi. Keräys- ja huoltojaoston tehtäviksi päätettiin tuolloin jaostoon liittyvien uusien lottien koulutus, liiketoiminnasta ja keräyksistä huolehtiminen, järjestölle kuuluvien henkisen ja sosiaalisen huollon hoitaminen sekä jaoston valmennettujen lottien asettaminen maanpuolustuksen palvelukseen liikekannallepanossa. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 307-313)

Toimisto- ja viestijaosto

Toimisto- ja viestijaoston tehtäviksi päätettiin vuoden 1941 sääntöjä täydentävissä ohjeissa jaostoon kuuluvien lottien koulutus, järjestön toimistotehtävät, suojeluskuntajärjestön avustaminen toimistotehtävissä sekä ammattitaitoisten toimisto- ja viestilottien asettaminen maanpuolustuksen palvelukseen liikekannallepanossa. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 313–320) Toimisto- ja viestijaoston toimiin kuuluivat kanslia, kenttäposti, viestitys, ilmavalvonta, valonheitinten käyttö, puheluvälitys, säähavaintojen tekeminen, merivalvonta sekä radiosähkötys. Valonheitinlotat oli-

vat ainoita lottia, joiden koulutukseen kuului tuliaseiden käyttö. (Pala Suomen historiaa, 2012)

2.3.2 Pikkulottatoiminta

Pikkulottatoimintaan (vuodesta 1943 lähtien lottatyttötoiminta) pääsi osallistumaan alle 17 vuotiaat tytöt, jotka eivät vielä päässeet osallistumaan varsinaiseen jäsen-toimintaan (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 120–125). Lotta Svärd -järjestölle ehdotettiin tyttöosastojen perustamista järjestön perustavassa kokouksessa, mutta ehdotus hylättiin. Tyttöosastojen perustamista käsiteltiin tasaiseen tahtiin 1920-luvulla, mutta toiminnan perustaminen ei saanut kannatusta. Enemmän perustettu poikatoiminta oli vielä hyvin alussa, ja Lotta Svärd -järjestön toimintakaan ei ollut vielä päässyt kunnolla alkuun. Myös partiotyttötyön olemassaolo hidasti tyttötyön aloittamista. Tyttötyö alkoi maaseudulla hiljalleen kuitenkin itsekseen, kun tytöt kulkivat lottien kokouksissa äitiensä mukana, ja joskus tyttötoiminta alkoi tyttöjen omasta aloitteesta. (Nevala, 2007, 26–29)

Suunnitelmallinen tyttötyö lähti käyntiin vasta kymmenen vuoden päästä Lotta Svärd -järjestön perustavasta kokouksesta vuonna 1931, jolloin Fanni Luukkonen ajoi tyttötoiminnan aloittamista eteenpäin kolmihenkisellä valiokunnalla. Valiokunta antoi lausunnon vuoden 1931 lopussa, jossa pikkulottatoiminnan tarkoituksiksi määriteltiin isänmaallinen kasvatus. Valiokunnan lausunnon mukaan, isänmaallista kasvatusta toteutettaisiin ohjelmallisilla työilloilla. Vuoden 1934 lopulla tyttötyötoimintaa alettiin kehittää suuremmalla valiokunnalla, johon kuului jäseniä ympäri Suomea. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 120–125)

Aluksi pikkulottakerhoihin pääsivät mukaan 10–16-vuotiaat tytöt, mutta vuodesta 1934 lähtien pikkulotaksi pääsi jo kahdeksan vuotta täyttäneet. Paikallisosastot saivat itse päättää lottatyttötoiminnan sisällön, kunhan se mukaili tyttötyövaliokunnan ehdottamia periaatteita. Paikallisosastoissa toiminta koostui paljon tyttöilloista, joissa valmistettiin suojeluskunta- ja lottapukuja sekä myyjäisiin palkintoja. Tyttöilloissa muun toiminnan ohella opiskeltiin isänmaallisuutta. Pikkulottien toiminnassa myös urheilu oli suuressa roolissa. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 120–125)

Pikkulottatoiminnan kokonaisuohjelman laatiminen vei useita vuosia ja se valmistui vasta vuonna 1937. Ohjelma oli hyvin kasvatuksellinen, joka johtui todennäköisesti siitä, että sen suunnitteluun oli osallistunut useita opettajia. Pikkulottatoiminta koostui ohjelman mukaan palvelevan isänmaanrakkauden herättämisestä, puolustustahdon kasvattamisesta, yhteenkuuluvuuden lisäämisestä, sekä maanpuolustusopetuksesta. Toiminnassa täytyi kuitenkin muistaa leikinomaisuus sekä liikuntapainotteisuus. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 120–125)

Pikkulotat pukeutuivat vuodesta 1931 eteenpäin pikkulottapukuun, joka oli pienennetty versio lottapuvusta. Päässään pikkulotat käyttivät lottalakkia tai baskeria, joka oli väriltään sininen. Urheiluun pikkulotilla oli omat määrätynlaiset vaatteet. (Bäckström, 1993, 114) Pikkulottapuvun lisäksi pikkulotilla oli käytössään oma pikkulottamerkki. Pikkulottien tunnuslauseena oli ”Ilmielin valmiina palvelemaan, kun kutsuvi syntymämaa”. Näiden lisäksi pikkulotilla oli vuodesta 1938 lähtien oma Pikkulotta-lehti, joka ilmestyi kahdeksan kertaa vuodessa. (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 120–125)

Talvisodan alkaessa pikkulottien jäsenmäärä kasvoi, jonka myötä myös uusia osastoja perustettiin. Talvisodan jälkeen pikkulottien toiminta kasvoi yhä enemmän. Pikkulotta -nimeä käytettiin vuoteen 1943 asti. Sen jälkeen alettiin käyttää nimitystä lottatyöt. Pikkulottien työtehtävät olivat melko lähellä aikuisten lottien työtehtäviä (Pohls & Latva-Äijö, 2009, 120–125), mutta sota-aikana pikkulottien toiminta siirtyi yhä lähemmäksi aikuisten lottien toimintaa (Olsson, 2005, 49–53). Pikkulotat alkoivat tehdä tiivistä yhteistyötä lottien kanssa kotirintamalla ja he tekivät myös joitain varsinaisten lottien työtehtäviä. Pikkulottien työ sota-aikana oli hyvin arvokasta, koska sen ansiosta aikuiset pystyivät osallistumaan vaativampiin tehtäviin. Pikkulotat eivät sota-aikana olleet pelkästään lisätyövoimaa, vaan he antoivat mahdollisuuden aatteelliselle kasvatukselle sekä uudelle lottasukupolvelle, jonka myötä työn jatkuvuus varmistui. (Olsson, 2005, 49–35)

3 ELÄMÄ SOTA-AJAN JÄLKEEN

Sirkka Nivalan (2010, 54–59) tutkimuksesta ”Kokemuksellinen vanheneminen sotainvalideilla – Suomalaisten sotainvalidien kokemus elämäkulustaan ja ikääntymisestäään” selviää, että sotainvalidit kokivat sodan repäisseen nuoren pojan nuoruudesta aikuisuuteen. Sota-aikana elämä oli epävakaata, koska elämää ei voinut suunnitella eteenpäin. Nivalan haastattelemat sotainvalidit kuvailivat sodan olleen psyykkisesti hyvin kuormittavaa ja sen vaikuttaneen pitkälle elämään. Raskaat muistot ovat kuitenkin ajan myötä lievittyneet.

Sotainvalidit kokivat aloittaneensa sodasta palattuaan elämänsä tyhjästä muun muassa vammautumisen, koulutuksen puutteen ja työttömyyden vuoksi. Asunnonkin saaminen oli haastavaa. Tämän vuoksi siviilielämän aloittaminen oli vaikeaa. Siviilielämää hankaloittivat pitkään sodan jälkeen vaivanneet painajaisunet, joita yritettiin vältellä esimerkiksi tekemällä raskaita töitä. Sotainvalideja on myös vaivanneet pelkoefektit, jotka saattoivat laueta muun muassa kovista pamauksista tai lentokoneen äänistä. (Nivala, 2010, 78–79 & 92–98)

Osalla sotainvalideista avioituminen oli käännekohtana elämässä. He kuvailivat avioitumisen olleen avaimena uuteen parempaan elämään. Sodan jälkeen avioitumista pidettiin enemmän käytännöllisenä, kuin rakkaudesta lähtöisin olevana liittona. (Nivala, 2010, 98–103)

Sotaveteraani Hannes Huhtanen kertoo muistelmassaan ”Leimattu matkalippu” (2012, 114–116) nähneensä vuosia painajaisunia sota-ajoilta. Painajaisunet kuitenkin vähenivät hiljalleen ajan myötä ja loppuivat kokonaan. Huhtanen ei muuten kuin unissaan muistellut sota-aikoja ollenkaan ja hän arvelee suojelleensa itseään sillä tavoin. Sotaveteraanitoimintaankin hän on liittynyt vasta vähän myöhemmin.

Lotta Aino Lehtonen kertoo Kotivinkki-lehden (22.5.2013) haastattelussa lottavuosista jääneen valoisia muistoja, vaikka sota olikin kamala asia. Hän kertoo haastattelussa, että sodan aikana rintamalla nuoruuden vuoksi ei osannut pelätä. Lehtonen kertoo haastattelussa monien lottien löytäneen sodan aikana miehen.

Lotta Svärd-järjestön hajottua, Lehtonen ryhtyi vapaaehtoisena työskentelemään sotilaskotisisarena. Rauhan tultua, lottien työtä ei saanut arvostaa, Lehtonen kertoo haastattelussa, että hän ei kuitenkaan tästä katkeroitunut. (Manneri, 22.5.2013) Lottien elämään on vaikuttanut sodan jälkeen se, että lottien ja sodassa olleiden arvostusta ei hyväksytty ja lottiin suhtautuminen oli negatiivista. Tämän vuoksi lotat eivät ole voineet kertoa avoimesti tekemästään työstä, joka on vaikuttanut heihin psyykkisesti. Äärivasemmisto ajatteli lottien olevan fasisteja, joka vaikutti Lotta Svärd-järjestön lakkauttamiseen. Julkaistussa sotakirjallisuudessakaan ei käsitelty lottia juuri ollenkaan. Vuonna 1954 Väinö Linnan ”Tuntematon Sotilas” loukkasi monia lottia sen vääristyneen, seksualisoituneen ja pinnallisen lottakuvausten vuoksi. (Mela, 2005, 24–29; Lagerbohm, Kirves & Kleemola, 2010, 162–166)

Lottien työtä on alettu arvostaa vasta 1990-luvulla. Käännekohtana lottiin suhtautumisessa on pidetty Lotta Svärd -järjestön perustamisen 70-vuotisjuhlaa vuonna 1991, jossa rahoittajana toimi Suomen Naisten Huoltosäätiö. Toinen tärkeä tapahtuma lotille oli lottapatsaan paljastaminen Lappeenrannassa vuonna 1985. (Hakkarainen & Huovinen, 1999)

Sotien jälkeen elämä palasi normaaliin arkeen ja lotat palasivat töihin ja opiskelemaan. Se ei ollut ongelmattonta, koska rintamalta palanneet miehet olivat usein etusijalla paremmin palkatuissa ja raskaissa töissä, joita naiset olivat tehneet sotien aikana. Myös opiskelupaikossa naisten oli annettava tilaa miehille. Sodan loputtua naiset yleensä menivät naimisiin ja perustivat perheen. (Mela, 2005, 23)

Sotien jälkeen lottien, kuten muidenkin naisten, elämään vaikuttivat heidän aviomiestensä traumaattiset kokemukset rintamalla. Naisten oli tuettava miehiään sodasta selviytymisessä henkisesti ja fyysisesti. Elämän aloittaminen sotien jälkeen vaati sopeutumista, eikä se ollut helppoa. (Lagerbohm, Kirves & Kleemola, 2010, 170) Monet miehistä eivät sopeutuneet normaaliin elämään ja heitä vaivasi sodassa koetut ikävät tapahtumat. Sodan rasitus oli monille liian suuri, jonka vuoksi moni mies ajautui alkoholiriippuvaiseksi. (Hölsä, Passi, Leppänen, Kirmolahti & Lehtiranta, 2007, 26)

4 SOTA-AJAN VAIKUTUS VANHENEMISEEN

Lumivuokon (2011) opinnäytetyön tutkimustulosten mukaan osa sotaveteraaneista muisteli sota-aikoja mielellään, kun taas osa halusi unohtaa sodan kokemukset. Nivalan (2010) tutkimuksen mukaan osa Nivalan haastattelemissa sotainvalideista oli saanut haastatteluhetken mennessä traumaattiset kokemukset läpikäytyä kokenaan, mutta osaa traumaattiset asiat ahdistivat edelleen ja niistä oli vaikea puhua. Nivalan tutkimuksesta selvisi, kuinka osalla haastatelluista sotamuistot olivat taka-alalla mielessä. Osalla taas sota-ajat olivat edelleen hyvin muistissa. Nivala pohti tutkimuksessaan muistojen taka-alalla olon syiksi sota-ajan jälkeisen elämän suuremman merkityksellisyyden, ajankohtaisemmat huolet tai sota-aikojen huolellisen läpikäynnin. Vuosien saatossa kaukaiset asiat myös unohtuvat helposti.

Sotainvalidit kokivat sodan olevan elämässä mukana loppuun asti muun muassa kipuna, jonka sotavammat aiheuttavat. Osa sotainvalideista myös näki edelleen painajaisia omasta haavoittumisestaan. Sotainvalidit pitivät sodasta selviytymistä ihmeenä. Elämä oli saatu tasapainoon ja sotamuistojen kanssa pystyttiin elämään. (Nivala, 2010, 77–79 & 89–91)

Kotivinkin artikkelissa ”Lotta” (Manneri, 22.5.2013) Aino Lehtonen kertoo kodin, uskonnon ja isänmaan olevan yhä kaikki kaikessa hänen elämässään. Koti, uskonto ja isänmaa olivat Lotta Svärd-järjestölle tärkeitä arvoja. Esimerkiksi isänmaallisuus oli vahvasti mukana lottatyössä.

Lumivuokon (2011) tutkimuksessa veteraanit ajattelivat vanhenemisen tapahtuvan hiljalleen ja sairauksien olevan osa vanhenemista. Sotakokemuksista huolimatta veteraanit olivat tyytyväisiä elettyyn elämäänsä, ja läheiset ihmiset olivat tärkeä osa elämää. Myös muistelun tärkeys nousi tuloksista esille.

Sotaveteraanit kokivat sodan vaikuttaneen elämään erilaisten sairauksien syntymisenä ja kiputiloina. Osa haastatelluista koki, ettei sotainvalideja ole arvostettu ja varsinkin 1950–1970 luvuilla he ovat saaneet kuulla ikäviä huomautuksia. Nykyään tilanne on heidän mielestään ollut parempi. (Lumivuokko, 2011)

Huhtonen (2012) kertoo muistelmissaan, että sotaveteraaneille on tärkeää kertoa kokemuksistaan jälkipolville. Hän korostaa, että kertojien määrä vähenee koko ajan, ja nyt onkin erityisen tärkeää kokemusten jakaminen. Hän kuvailee kokemuksista kertomista ”sotaveteraanin viimeisenä velvollisuutena”. (Huhtonen, 2012, 114–116)

Sotaveteraaniliittoon ovat voineet liittyä varsinaisiksi jäseniksi naiset, jotka ovat maanpuolustuksessa palvelleet vuosina 1939–1945 olleissa sodissa esimerkiksi lottana, Suomen Punaisen Ristin sotasairaaloissa työskennellen tai sotatoimialueelle työskentelemään komennettuna ja saaneet palveluksestaan rintamapalvelutunnuksen. He voivat liittyä myös halutessaan sotaveteraaniliiton Naisjärjestöön. (Sulamaa, 2007, 128–139) Rintamanaisten liitto perustettiin vuoden 1980 loppupuolella. Viisi aiemmin perustettua rintamanaisten yhdistystä liittyivät liittoon. Liiton tarkoituksena oli ajaa rintamalla toimineiden naisten etuja tasavertaisiksi rintamalla olleiden miesten etujen kanssa. (Mela, 2005, 30–33)

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkimustehtävänä tässä tutkimuksessa oli vastata seuraaviin kysymyksiin.

- Millaisia kokemuksia lottana toimineilla on lotta-ajalta?
- Millaisia vaikutuksia lottakokemuksilla on ollut aikuisiällä?
- Millaisia vanhenemiseen liittyviä vaikutuksia lottakokemuksilla on ollut?
- Millaista lottien elämä on tänään?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA MENETELMÄT

6.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Päädyin käyttämään laadullista tutkimusta, koska koin saavani laadullisella tutkimuksella aiheesta eniten tietoa. Koen myös helpommaksi käsitellä aiheeni laadullisen tutkimuksen menetelmillä, koska aiheessani saattaa ilmetä vaikeitakin asioita ja kokemuksia. Laadullisen tutkimuksen menetelmistä käytin tutkimuksessani teemahaastattelua. Laadullisen tutkimuksen ja teemahaastattelun kautta sain tutkimustuloksiini suoria lainauksia haastateltavieni kertomuksista.

Hirsjärvi (2004, 152–157) kertoo laadullisen tutkimuksen kuvaavan todellista elämää ja tutkimuksen olevan kokonaisvaltaista. Laadullinen tutkimus sisältää monipuolisesti tutkimuslajeja ja siinä käytetään ihmistä tiedonkeruumenetelmissä, eli tietoa hankitaan esimerkiksi havainnoimalla ja keskustelemalla. Laadullisen tutkimuksen metodeissa aineiston hankinnassa on tavoitteena saada tutkittavien näkökulma esiin. Tämän vuoksi myös tutkittavat valitaan huolellisesti.

6.2 Aineistonkeruu

Tutkimuksen teorian olen koonnut kevään 2013 aikana aiheesta löytyvästä kirjallisuudesta. Teoriaa oli hyvin vaikea löytää, koska netistä on olemassa vain vähän tietokirjallisuutta ja tutkimuksia. Teoriaa oli sen vuoksi hankalaa koota, koska Lotta Svärd -järjestön alkuhistoria on melko sekava. Eri lähteistä saattaa löytyä jostain tietystä aiheesta erilaista tietoa. Ennen haastatteluja, kokosin teemat teorian pohjalta haastattelua varten ja teemojen alle haastattelukysymykset.

Aineiston tutkimukseeni keräsin haastattelemalla viittä sota-aikana lottana toimintanutta vanhusta heinä- ja elokuussa 2013. Osan haastateltavista tavoitin yhteistyökumppanin Seinäjoen keskustassa sijaitsevan Suojeluskunta- ja Lotta Svärd -museon kautta. Lähetin kuudelle lotalle haastattelupyynnön postitse ja pyysin ottamaan yhteyttä, jos haastattelu kiinnostaa. Muutaman päivän päästä kirjeiden

lähettämisestä, kaksi lottaa otti minuun yhteyttä ja sovin heidän kanssaan haastatteluajat. Viikon päästä minuun otti yhteyttä vielä kolmas lotta, mutta hän ei suostunut haastatteluun. Odotin uusia yhteydenottoja kaksi viikkoa. Kun yhteydenottoja ei tullut enempää, päätin soittaa parille lotalle ja varmistaa, että he ovat saaneet kirjeen. En kuitenkaan saanut heihin yhteyttä. Tämän jälkeen päätin ottaa yhteyttä Etelä-pohjanmaan rintamanaisten sihteeriin. Hän lupasi ottaa yhteyttä lottiin, joita voisi haastattelu kiinnostaa. Häneltä sainkin loput kolme yhteystietoa.

Haastateltavia sain yhteensä viisi. Kaksi ensimmäistä haastattelua tein heinäkuun puolessa välissä ja kolme viimeistä haastattelua tein elokuulla. Haastatteluista lyhyin kesti noin tunnin ja pisin kesti noin neljä ja puoli tuntia. Muut haastatteluista olivat noin kahden tunnin pituisia. Haastatteluista neljä tein haastateltavien kotona ja yhden tein haastateltavan päättämässä muussa paikassa.

6.2.1 Teemahaastattelu

Toteutin aineistonkeruun teemahaastatteluna. Teemahaastattelussa ideana on valita teemat, joista jokaiseen mietitään tarkentavia kysymyksiä. Teemahaastattelussa keskitytään haastateltavien tulkintoihin aiheesta sekä haastateltavien aiheelle antamiin merkityksiin ja siihen, kuinka merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Teemahaastattelussa halutaan löytää merkityksellisiä vastauksia, jonka vuoksi teemahaastattelussa pysytään teemoissa ja niihin liittyvissä etukäteen mietityissä kysymyksissä. Teemahaastattelun avoimuus kuitenkin vaihtelee melko paljon tutkimuksesta riippuen. (Tuomi & Sarajärvi, 2002) Hirsjärvi ja Hurme (2009, 47–48) kutsuvat teemahaastattelua puolistrukturoiduksi haastatteluksi. Puolistrukturoitu haastattelu tarkoittaa sitä, että jotkin haastattelun näkökulmat pysyvät samoina, mutta esimerkiksi kysymysten järjestys voi vaihdella.

Hirsjärvi ja Hurme (2009, 34–37) kertovat haastattelun eduiksi muun muassa joustavuuden, kielellisen vuorovaikutuksen tutkittavaan ja vastatusten selventämisen mahdollisuuden haastattelutilanteessa. Heidän mielestään haastattelumenetelmän etuja ovat lisäksi mahdollisuus haastateltavan puheen asettamiseen laajempaan kontekstiin ja lisäkysymysten esittämisen mahdollisuus. Heidän mielestään myös arkoja aiheita on parempi käsitellä haastatteleamalla, kuin esimerkiksi kyselylomak-

keella. Haastattelun haittoihin kuuluvat taidon ja kokemuksen tarve, haastattelujen pitkä kesto ja monien virheiden mahdollisuus.

Nauhoitin jokaisen haastattelun saadakseni haastatteluista mahdollisimman paljon tietoa. Se oli myös ainut järkevä ratkaisu saada koko haastattelu ”talteen”. Haastattelemalla koin saavani mahdollisimman paljon tietoa tutkimukseni aiheesta. Pyrkimyksenäni tutkimuksessani oli, että haastateltavillani ei mahdollisesti olisi diagnosoitua muistisairautta tai muistisairaus olisi edennyt mahdollisimman vähän. Tähän päädyin saadakseni mahdollisimman laajan ja luotettavan haastatteluaineiston. Päätin tutkimuksessani ottaa huomioon myös pikkulotat, koska se oli iso osa lottatoimintaa sota-aikana.

6.3 Aineiston analyysi

Aineiston analyysissä selviää vastaukset tutkimuksen alussa asetettuihin kysymyksiin ja ongelmiin (Latvala & Vanhanen-Nuutinen, 2001, 21–40). Sisällönanalyysi on yleinen laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä. Sisällönanalyysimenetelmiä on kolme erilaista, aineistolähtöinen, teorialähtöinen ja teoriaohjaava. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 103–108)

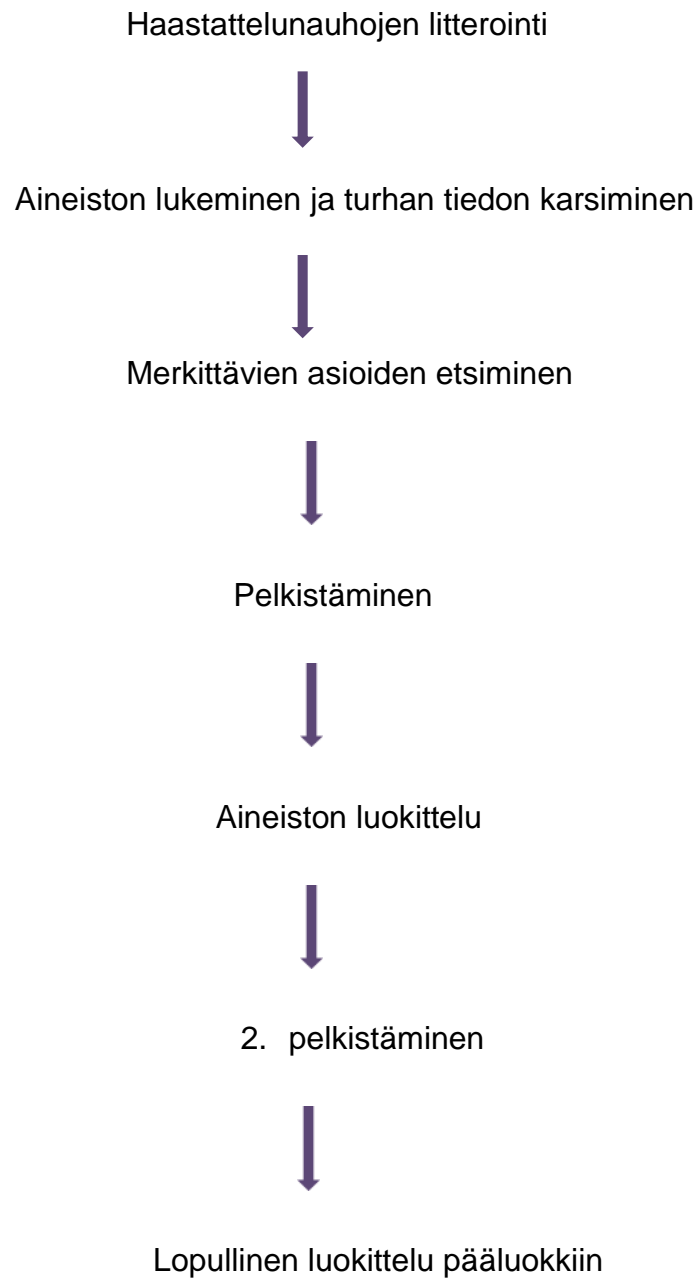
Tutkijalla saattaa olla tutkimusta aloittaessaan vahvat ennakkokäsitykset tutkimuksen lopullisista tuloksista. Aineiston analyysissä täytyy tutkijan varoa, ettei hän mene ennakkokäsityksiensä mukaan. Jos tutkija on liikaa kiinni ennakkokäsityksissään aineistoa analysoidessaan, tutkimuksen aineisto ja tulokset vääristyvät. (Metsämuuronen, 2006, 121–122)

Tutkimuksessani analysointimenetelmänä käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Aineistolähtöisessä analyysissä on aineiston aukikirjoittamisen jälkeen Tuomen ja Sarajärven (2009, 108–113) mukaan kolme vaihetta. Ensimmäinen vaihe on kootun aineiston redusointi, eli pelkistäminen. Pelkistämässä ideana on turhan tiedon poistaminen aineistosta niin, että jäljelle jää vain tutkimukselle olennainen tieto. Aineiston pelkistämässä on tutkimustehtävän huomioiminen tärkeää, koska se ohjaa merkittävien ilmausten etsimistä aineistosta. Litteroidusta eli aukikirjoitetusta aineistosta alleviivataan tutkimustehtävän mukaisia olennaisia ilmaisu-

ja. Pelkistämisen jälkeen kerätty aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään. Ryhmitte-lyssä pelkistetyistä aineistosta etsitään käsitteitä, jotka kuvaavat aineistosta löydet-tyjä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Eroavaisuuksien ja yhtäläisyyksien mukaan ilmaisut yhdistetään omiin luokkiinsa. Jokainen luokka nimetään käsitteel-lä sisällön mukaan, näin aineistosta saadaan tiiviimpi. Tiivistetystä aineistosta pys-tyy hahmottamaan tutkimuksen perusrakenteen. Ryhmittelystä siirrytään abstra-hointiin eli käsitteellistämiseen. Abstrahoinnissa kootaan teoreettisia käsitteitä vali-koimalla aineistosta tutkimukselle olennainen tieto ja karsimalla epäolennainen tieto pois. Eli alkuperäisistä ilmauksista muodostetaan teoreettiset käsitteet ja nii-den myötä päädytään lopullisiin johtopäätöksiin. Luokituksia yhdistellään niin kau-an, kuin se on tutkimuksen ja aineiston kannalta mahdollista ja hyödyllistä.

Latvalan ja Vanhanen-Nuutisen (2001, 21–40) mukaan ”sisällönanalyysi on mene-telmä, jolla voidaan analysoida kirjoitettua ja suullista kommunikaatiota ja jonka avulla voidaan tarkastella asioiden ja tapahtumien merkityksiä, seurauksia ja yhte-yksiä”. Sisällönanalyysissä tiivistetään tutkimuksessa kerätty aineisto. Tiivistämi-sen ansiosta tutkittavaa ilmiötä pystytään paremmin kuvailemaan.

Analyysiä aloittaessa litteroin eli kirjoitin auki haastattelunauhat. Haastatteluaineis-toa tuli Arialin 12 koon fontilla 1,5 rivivälillä yhteensä noin 120 sivua. Litteroinnin jälkeen luin saadun aineiston läpi useaan kertaan ja karsin aineistosta turhan tie-don pois. Tämän jälkeen tulostin aineiston ja merkitsin yliviivaustusseilla jokaisesta haastattelusta esiin nousevat merkittävät asiat. Tämän jälkeen pelkistin aineistosta esiin nousseet asiat ja kirjoitin ne omaan tiedostoonsa tietokoneelle. Tästä tuli ai-neistoa ranskalaisilla viivoilla Arial 14 koon fontilla yhteensä 26 sivua. Tämän jäl-keen tarkastelin aineiston tarkkaan läpi ja aloin yhdistelemään samanlaisia asioita omiin luokkiinsa. Tässä vaiheessa löysin 11 isoa luokkaa, jonka jälkeen tarkastelin luokat läpi ja mietin luokille kuvaavia työskentelynimiä. Tämän jälkeen pelkistin luokkien sisällä olevia esiin nousseita asioita lisää ja karsin edelleen tutkimuksen kannalta epäolennaisia asioita pois aineistosta. Aineistoa jäi jäljelle edelleen 26 sivua, mutta Arialin 12 koon fontilla. Tämän jälkeen yhdistelin aineistoa tarkemmin erilaisista näkökulmista ja kokosin aineiston lopullisiin luokkiinsa. Lopulliseksi tu-lokseksi sain kuusi pääluokkaa.

Kuvio 1. Analyysiprosessi

7 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksen tuloksina syntyi kuusi pääluokkaa, jotka ovat pikkulottatoiminta lotaksi ryhtymisen edistäjänä, velvollisuudet täyttävä lottatyö rintamalla, elämä lottana olon jälkeen, auttamisen halun säilyminen elämässä, lottana toimimisen vaikutukset vanhenemiseen ja vahvasti elävät muistot.

7.1 Taustatiedot

Tutkimukseen osallistui viisi Etelä-Pohjanmaalla asuvaa lottaa. Jokainen, yhtä lottaa lukuun ottamatta, on asunut koko elämänsä Etelä-Pohjanmaalla. Yksi haastateltavista on muuttanut sotien jälkeen evakkona Etelä-Pohjanmaalle. Haastateltavat ovat 87–97-vuotiaita. Yksi haastateltavista on naimaton. Muut haastateltavista ovat olleet naimisissa ja jääneet leskiksi. Kolmella haastateltavista on lapsia. Jokainen haastateltavista pärjää vielä pienin avuin kotonaan. Kaikki haastateltavista ovat olleet lottatyössä sotien aikana rintamalla ja heistä kolme on ollut perinteisen lottatoiminnan lisäksi mukana pikkulottatoiminnassa.

7.2 Pikkulottatoiminta lotaksi ryhtymisen edistäjänä

Pikkulottana olleet haastateltavat pitivät pikkulottiin liittymistä itsestään selvänä asiana. Yksi haastateltavista oli liittynyt pikkulottatoimintaan joukon mukana. Kun muut menevät, niin menen minäkin. Kaksi muuta haastateltavaa odottivat pikkulottatoimintaan liittymistä innolla. Pikkulottiin ja lottiin liittymiseen vaikutti paljon vanhempien ja sukulaisten lottatoiminnassa mukana oleminen. Päätökseen liittyä järjestöön vaikutti yhdellä haastateltavista perheen lisäksi oma halu. Lottiin liittymistä pidettiin luonnollisena jatkumona ja myös itsestään selvänä. ”Isoihin lottiin” oli haastateltavien mukaan helppoa liittyä pikkulotista. Yksi haastateltavista totesi, että sodan alkaessa tuntui, että johonkin on liityttävä. Kaksi haastateltavista koki sodan alkaessa, että heitä tarvittiin rintamalla, jonka vuoksi he liittyivät järjestöön. Yhden haastateltavista päätökseen vaikutti suuresti läheisten kaatuminen sodassa.

Haastateltava 1: ”Mä oon sanonu, että mä oon jo kehdos imeny lottaaatteen itteheni.”

Haastateltavien mukaan, päätös aikuisiin lottiin liittymisestä syntyi jo pikkulottana ollessa. Pikkulotta-aikana valmistauduttiin aikuisiin lottiin liittymiseen esimerkiksi valmistamalla lottapuvut valmiiksi. Pikkulotat osallistuivat jonkin verran myös aikuisten lottien ja suojeluskuntalaisten tilaisuuksiin.

Haastateltava 1: ”Kaikki me liityttiin aikuisiin lottiin sitä mukaa, mitä sai liittyä. Meillä oli puvut tehtynä jo pikkulottina.”

Pikkulottien toiminta oli hyvin monipuolista. Pikkulotat muun muassa urheilivat, ompelivat, tekivät käsitöitä, lausuivat runoja ja harjoittelivat kuorolaulua. Sotien syttyessä myös pikkulotilla oli avustamistehtäviä kotirintamalla. Tehtäviin liittyvä vastuu kasvoi iän myötä. Haastateltavien mukaan pikkulottana ollessa oppi kaikenlaista, mutta peruskasvatus tuli kotoa. Haastateltavat kokivat saaneensa pikkulottatoiminnan mukana lähinnä isänmaallista kasvatusta, jonka myötä isänmaallisuus kasvoi.

Haastateltava 4: ”En mä tiedä, se meni siinä ihan luonnollisena. Kai se oli hyväksi, tietysti. Hyvää kasvatusta isänmaallisuuteen ja niin pois päin. Olihan se vakavaa, vakava asia.”

7.3 Velvollisuudet täyttävä lottatyö rintamalla

7.3.1 Kouluttautuminen ja rintamalle meno

Lottien toiminnassa kouluttautumista pidettiin tärkeänä ja kurssin käyneitä lottia arvostettiin. Kouluttautuminen oli tärkeää rintamaolojen vaarallisuuden ja lottatehtävien tärkeyden vuoksi. Jokainen lotta oli vähintään yhdessä jaostossa jäsenenä.

Haastateltava 1: ”Se oli tärkeää, siihen vedottiin ja niinhän se oli, että kurssin käymättömät tota niitä sitten, kun meillekin tuli. Kurssin käyneistä oli pulaa ilmalotiskin, ilmavoimis ainakin. Niin sitten niitä koulutettiin siellä komppanias, jos ne kerran vartioon joutuivat, mutta kyllä se niin oli, jotta ne monta kertaa sitten vaan, kun tuli kouluttamaton lotta niin se sai olla sitten niin sanottuna emäntänä.”

Haastateltavia yhdisti innokkuus liittyä Lotta Svärd -järjestöön ja lähteä rintamalle. Haastateltavista kaksi joudutti rintamalle lähtöä. Tavallisiinkin lottatehtäviin haluttiin päästä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Monet joutuivat odottamaan koulun loppuun käymistä ennen rintamalle lähtöä. Yksi haastateltavista oli ilmaissut halunsa lähteä rintamalle lottien puheenjohtajalle ja yksi haastateltavista oli jouduttanut rintamalle lähtöä lyhentämällä koulutusaikaa.

Haastateltava 4: ”Meidät määrättiin oikeastaan kolmeksi viikoksi (koulutukseen), mutta kahden viikon kuluttua me katsoimme että olemme valmiita. Eversti sanoi, että menkää kotiin, päivä kotona ja sitten sinne mihinkä teidät on komennettu. Että me vähän joudutimme sitä menoa.”

7.3.2 Velvollisuudet täyttävä lottatyö

Yksi haastateltavista totesi, että lottatyö oli velvollisuudet täyttävää. Haastateltavat kertoivat, että lotat olivat tärkeässä osassa sota-aikana. He kertoivat, että miehet oli saatava helpommista työtehtävistä rintamalle taistelemaan. Tässä kohdassa lotat olivat avainasemassa. Lotta vapautti yhden miehen paikan, jolloin mies pääsi lähtemään rintamalle.

Yksi haastateltavista kertoi lukeneensa eräästä sotaveteraaneja käsittelevästä artikkelista artikkelin kirjoittajan todenneen sotaveteraaneille, että: ”Te olette syntyneet oikeaan aikaan”. Haastattelemani lotta totesi ajattelevansa samoin itsensä. Hän ajatteli olleensa juuri oikean ikäinen sotien alkaessa.

Yhdellä haastateltavista Lotta Svärd -järjestön Kultaiset sanat olivat vielä hyvin muistissa ja ne olivatkin tauluna seinällä. Haastateltavat kuvailivat lottia muun muassa rehellisiksi, ahkeriksi, isänmaallisiksi, avoimiksi sekä tavallisiksi ihmisiksi. Yksi haastateltavista kuvaili, että sota-aikana ei saanut olla miten tahansa, koska komento oli päällä. Lotille tärkeitä asioita olivat apu, ystävyys ja avuliaisuus.

Haastateltava 4: ”Varmaan piti olla hyvin isänmaallinen ja rehellinen ja avoin ja tällainen. Ei ollu mitään moittimista mistään. Kunnan ihmisiä.”

Haastateltavat halusivat korostaa lottien työn olleen vapaaehtoista. Lotat antoivat lottalupauksen.

Haastateltava 5: ”Lottien työ oli vapaaehtoista, mutta se, joka oli suorittanut asevelvollisuutensa, oli sitten lähdeittävä ja koti jätettävä, kaikki työt jätettävä. Jotta lotilla on ollut aina lupaus vaan tehdä isänmaan hyväksi työ.”

Pieni osa lotista, jotka rikkoivat Lotta Svärd -järjestön sääntöjä, poistettiin rintamalta. Haastateltavat korostivat, että sopimattomasti käyttäytyviä lottia oli todella vähän verrattuna siihen, kuinka paljon lottia oli yhteensä. Haastateltavien mukaan yksi sopimattomasti käyttäytyvä lotta saattoi mustata kaikkien lottien maineen.

Haastateltava 1: ”Totta kai rikkojiakin oli paljon ja kun ne kerran paljastuu, niin ne rintamaltakin palautettiin.”

Haastateltavat kertoivat lottatyön olleen haastavaa ja välillä on joutunut pelkäämään. Pelolle ei kuitenkaan saanut antaa valtaa. Jos pelkäsi liikaa, ei lottatyössä pärjännyt. Haastateltavien kertomuksista sai myös sellaisen kuvan, että työ on ollut vaihtelevaa ja paikasta toiseen on liikuttu usein. Lottatyö on vaihdellut tilanteen mukaan. Rauhan aikana työ on ollut erilaista, kuin sotien aikana. Rauhan aikana työ koostui rahan keräämisestä ja tarvikkeiden valmistamisesta sekä hankkimisesta. Sotien aikana tehtävät monipuolistuivat ja painottuivat rintamalle.

Haastateltava 5: ”Se oli velvollisuudet täyttävää ja silloin, kun oli tota rauhan aika, pidettiin ompeluiltoja kodeissa kahden viikon välein. Tehtiin käsitöitä ja sitten oli myyntipäivät, jossa niitä myytiin ja tuota sa-

moin muonitusjaosto teki kakkuja ja tällä lailla kerättiin sitten rahaa suojeluskunnalle. Joka ikinen lotta laittoi itte omat lottapukunsa ja tota lottaesiliinat ja valkoinen kaunis esiliina, jossa henkselit menee ristiin, niin ei koskaan valunu.”

Haastateltavat kuvailivat rintamalla olon olleen tavallista elämää. Lotat ja sotilaat elivät hyvässä sovussa keskenään ja rintamalla saatiin uusia ystäviä. Kolmelle haastateltavalle omasta sota-ajan joukosta on jäänyt erityisen hyvät muistot. Yksi haastateltavista kuvaili, että parempaa joukkoa ei olisi voinut olla.

7.4 Elämä lottana olon jälkeen

Haastateltavien puheissa nousi usein esiin nuoruus ja sen vaikutukset rintamalla oloon ja sotien jälkeiseen elämään. Haastateltavat olivat hyvin nuoria aloittaessaan lottatyön ja kokivat kasvaneensa aikuiseksi lottana ollessaan. Lotat kokivat varsinkin rintamalla lottatehtävissä olon kasvattaneen heitä. Yksi haastateltavista ajatteli, että sotien päätyttyä siviiliin palatessa, elämä oli ”hakusessa”. Tähän vaikutti paljon evakkoon joutuminen ja sen myötä elämään tulleet uudet asiat.

Haastateltava 2: ”Mä olin sellaanen vasta, että mä kasvoin aikuiseksi siellä ollessa. Ja opin siitä elämästä jotakin siellä.”

Sotien päätyttyä elämä normalisoitui pikkuhiljaa ja lotat sekä sotilaat alkoivat etsiä opiskelumahdollisuuksia, työpaikkoja ja seurustelukumppania. Haluttiin aloittaa normaali elämä. Seurustelukumppanin löydyttyä ja elämän vakiinnuttua perustettiin perhe. Osa ei halunnut kuitenkaan parisuhdetta eikä perustaa perhettä. Yksi haastateltavista halusi keskittyä sotien jälkeen omaan työuraansa ja omillaan pärjäämiseen. Yksi haastateltavista koki lottana olon auttaneen häntä työelämässä eteenpäin, koska hänellä ei ollut koskaan vaikeuksia työpaikan löytämisessä. Yksi haastateltavista keskittyi miehen toiveesta kodin hoitamiseen naimisiin mentyään.

Haastateltava 4: ”Jaa, siellä alettiin tietysti hakea opiskelumahdollisuutta, ja kun oli sitten tullut näitä sotilaitakin kotipitäjään takasin ja seurusteltiin, nuorten välistä, tulihan niitä suhteita sitten, että vähä jo katsottiin toista enemmän kuin toista. ”

Haastateltava 3: ”Kyllä, se aina auttoi eteenpäin. Kyllä näin on asia. Jotta oli niin hyvä, jotta mulla oli tuuria. Mä aina sain, kun oli vain sellaisia väliaikaisia töitä ja tällaisia ennen vanhaan, kun muutettiin paikasta toiseen, niin aina sai jotakin. Jotta oli sen puolesta mukava. Lasten kanssa on ollu siitä puhetta, jotta mulla on ollu tuuria.”

7.4.1 Lotta Svärd-järjestön lakkauttamisen katkeruus

Haastateltavat kuvailivat Lotta Svärd -järjestön lakkauttamista katkerana ja turhana asiana. Haastateltavien mielestä järjestö olisi saanut jatkaa toimintaansa sen tärkeän ja merkittävän työn vuoksi. Järjestön lopettaminen koettiin väärytenä, koska järjestö oli tehnyt vain hyvää.

Haastateltava 3: ”Ajattelin, oli tietysti vain, jotta kyllä ne olis saanu toiminnassa olla vielä. En mä nyt osaa sanoa sen kummempaa. Ne teki hyvää työtä, lotat. Lotat teki niin hyvää työtä. Ne olis millään pojat, miehet, siellä pärjänny sellaisissa, eikä niitä ollukkaa. Miehet oli sodassa, niin me olimme niinku täällä, että me tehtiin. Jot että autettiin valtavasti. Ei niitä miehiä olis riittäny joka paikkaan.”

7.4.2 Lottien ikävä kohtelu sotien jälkeen

Lotta Svärd -järjestön lopettamisen katkeruutta lisäsi lottien ja varsinkin rintamalla olleiden lottien ikävä kohtelu järjestön lopettamisen jälkeen. Lottien ikävä kohtelu oli yhtenä isona osana sotien jälkeistä elämää. Lotat joutuivat salailemaan lottana oloaan eivätkä he voineet avoimesti kertoa lottakokemuksistaan. Yksi haastateltavista koki, että lottana oloa jouduttiin häpeämään. Monet lotat myös pelkäsivät,

mitä lottana olosta seuraisi. Yksi haastateltavista totesi, että ei ymmärrä, miksi lottana olosta ei olisi voinut puhua, koska he eivät ole tehneet mitään väärää.

Haastateltava 5: ”Se oli niin järkyttävää, se oli niin järkyttävää ja kun valvontakomissio oli Suomessa ja niin, ei olisi saanu olla lotta. Ei olisi saanu olla menneisyyttä.”

Yhden haastateltavan mukaan lotat ja suojeluskuntalaiset saivat osakseen ilkeää kiusantekoa ja uhkailua. Rintamalottia myös nimiteltiin. Sotien jälkeinen aika koettiin hyvin vaikeaksi. Yksi haastateltavista koki masentuneisuuden tunnetta sotien jälkeen lottien ikävän kohtelun vuoksi. Kaksi haastateltavista totesi, että he eivät kuitenkaan välittäneet ikävästä kohtelusta. Haastateltavat kokivat lottien ikävän kohtelun oudoksi, koska he ovat tehneet paljon merkittävää työtä sotien aikana. Haastateltavat totesivat, että järjestön lopettamisen jälkeen oli kuitenkin jonkin verran ihmisiä, jotka osasivat arvostaa lottien tekemää työtä.

Haastateltava 1: ”Se rupes se henki olemaan niin, se ympäristön henki kamalaa, jotta minä olin ainakin, minä olin ainakin jotenkin masentuneen oloinen. Ei siitä pienin puhumisin, ei siitä sitten. Ei siinä millään lailla, ei niis kokoonnuttu, eikä... Se meni niin kamalasti. Se Suomen valtion johto, se tuli niin kriittiseksi.”

7.5 Auttamisen halun säilyminen elämässä

Haastateltavista varsinkin kahdella korostui auttamisen halun säilyminen läpi elämän. Auttamisen halun koettiin tulleen lotta-ajoilta ja se linkittyi heidän elämäänsään vahvasti lottana oloon.

Haastateltava 4: ”Mä en oikeastaan ulkopuolisessa työssä ollut paljoakaan, että mä oon käyttänyt näitä voimiani sitten Punaisessa Ristissä. Siellä mä olin 40 vuotta aivan paikallisella tasolla toimivana ja piiritasolla ja sitten vielä keskusjohdossakin mukana...”

Melkein jokainen haastateltavista kertoi olevansa mukana yhdistystoiminnassa ja erilaisissa luottamustehtävissä. Lotat kokivat lottana olon ohjanneen heidät yhdis-

tystoimintaan mukaan. Esimerkiksi Rintamanaisten liitto ry tuli esille melkein jokaisen haastateltavan puheissa. Haastateltavat ovat pystyneet vaikuttamaan asioihin muun muassa erilaisten liittojen, yhdistysten ja järjestöjen kautta. Haastateltavien puheissa tuli ilmi usein Rintamanaisten liiton loppuminen. Haastatteluista ilmeni myös, että lottien yhdistys-, vapaaehtois- ja luottamustehtäviin osallistuminen on hiipunut paljon vanhenemisen myötä.

Yksi haastateltavista koki auttamisen halun hyvin vahvana ja hän käytti voimiaan muun muassa yhdistystehtävissä lottien hyväksi. Hän on esimerkiksi käynyt jokaisen paikkakuntansa rintamalotan saattelemassa hautaan, jonka hän on kokenut merkittävänä tehtävänä. Hän on halunnut suorittaa tehtävänsä, vaikka hän on ollut joskus hyvin huonossa kunnossa. Hänelle oli tärkeää jokaisen rintamalotan tasa-
puolinen kohtelu ja hän totesi haastattelussa, että hän omalta osaltaan on pitänyt siitä huolen parhaansa mukaan ja aikoo pitää jatkossakin, niin kauan kun jaksaa.

Haastatteluissa nousi esille myös eriarvoisuus esimerkiksi tukiasioissa. Lotat toivoivat samanarvoisuutta. He toivoivat, että kaikkia sodassa taistelleita ja maata puolustaneita kohdeltaisiin samanarvoisesti, eikä heitä jaoteltaisi erilaisiin ryhmiin.

7.6 Lottana toimimisen vaikutukset vanhenemiseen

Haastateltavien mukaan lottana olosta on seurannut hyviä asioita elämässä, eikä siitä ole ollut haittaa. Haastateltavat pohtivat, että lottana ololla ei ole ollut kovin paljoa vaikutuksia vanhenemiseen. Haastateltavat kokivat vanhentuneensa samalla lailla kuin muutkin. Vanhenemisen vaikutukset myös riippuivat paljon haastateltavien taustoista ja siitä, minkälaista lottatyötä on tehnyt.

Haastateltavat kokivat vanhentuneensa normaalisti. Yksi haastateltavista oli kuitenkin tyytyväinen siihen, että hän on pysynyt melko terveenä ja hän uskoi sen olevan osittain lottana olon ansiota. Jokainen haastateltavista oli ikäänsä nähden hyväkuntoisia. Yksi haastateltavista arveli hyvän kuntosensa olevan pikkulottana harrastamansa urheilun ansiota. Hän kertoi kuinka pikkulotta-aikoina hän urheili paljon muiden pikkulottien kanssa ja sitä kautta innostui liikunnasta.

Haastateltava 3: ”Mun mielestäni ihan semmonen positiivinen vaikutus (fyysiseen vanhenemiseen). Positiivinen vaikutus ollu näihin, minä oon nähnyt niin ja minä elän niissä vielä. Mun täytyy sanoa, että mun lääkärikin on sanonu, kun oon tuolla ollu tutkimuksissa, että ihmeellistä, kun on niin näinki vanha ja mulla ei paljo mitään oo sisäelimissä vikaa.”

7.6.1 Lottana toimimisen positiivinen vaikutus

Haastateltavat kokivat lottana olon vaikuttaneen positiivisesti vanhenemiseen. Haastateltavat totesivat oppineensa lottatyöstä arvokkaita asioita, joita ei tavallisessa elämässä välttämättä opi. Yksi haastateltavista uskoi lotta-ajoilta olevan peräisin, että hän uskoo ihmisistä hyvää ja että hän ei heti tuomitse ihmistä. Haastatteluissa yksi lotista totesi, että lottana olon ansiosta hän ei enää pysty olemaan pikkumainen.

Haastateltava 1: ”Ei ainakaan haittaa (lottana olosta ole ollut), se oli niin paljon, siellä tota ihminen oppii, jotta ei oo ikinä pystynyt olemaan pikkumainen ainakaan, jotta kaikenlaisis olosuhteis piti elää ja kaikenlaisiin olosuhteisiin tottua ja oli mitä oli. Eikä niistä purnaaltu. Se oli kaikilla sama, samanlaiset olosuhteet.”

Kaksi haastateltavaa totesi vahvistuneensa jonkin verran psyykkisesti sota-aikana lottana toimiessaan. Muut arvelivat, että sota-aika ei ole kovin paljoa psyykkisesti heihin vaikuttanut. Yksi haastateltavista kertoi nähneensä kymmeniä vuosia samaa painajaisunta sotien päättymisen jälkeen. Painajaisunet olivat kuitenkin loppuneet edellisellä vuosikymmenellä painajaisuneen, joka oli ollut hieman erilainen. Hän myös arveli, että hänellä voi olla joitain piileviä psyykkisiä vaikutuksia jäänyt ja että hänelle on varmasti jäänyt jonkinlainen pelko sota-ajoista.

Lotat olivat iloisia ystävistä ja tutuista, joita he ovat saaneet lottana ollessaan. Jotkut ystävyysuhteista ovat kestäneet tähän päivään asti. Myös puolison sotakaverihin on pidetty yhteyttä. Uusia lottatuttuja ja -ystäviä haastateltavat olivat saaneet

esimerkiksi erilaisten lottatapahtumien kautta, joissa muistellaan sota-ajan tapahtumia ja tehtyä lottatyötä.

Haastateltava 4: ”Mä pidän yhteyttä aina vaan tämän ystävättäreni kanssa, joka oli niin kun koko ajan siellä. Pikkusen aikasemmin lähti opiskelemaan, kun mä jäin sinne jouluun saakka, niin hän lähti syksyllä sitten.”

7.6.2 Perhe turvana

Merkittäväksi asiaksi haastatteluissa nousi perheen merkitys. Varsinkin yhdessä haastattelussa perheen apu ja läheisyys nousi esille. Yksi haastateltavista koki pystyvänsä asumaan edelleen kotonaan osittain perheenjäsenensä ansiosta. Perhe koettiin turvana. Kahden haastateltavan lapset asuvat kaukana, mutta heidän kanssaan oltiin silti läheisissä väleissä.

Haastateltava 2: ”Ja kun se asuu (läheisellä paikkakunnalla), niin se on ollu mulla niin kova tuki ja turva.”

Haastateltavien aviomiehet olivat olleet myös puolustamassa maata. Haastateltavien elämässä tapahtui suuri muutos miehen kuoltua ja heidän jäädessä leskeksi. Yhden haastateltavan elämään oli vaikuttanut paljon miehen sotainvalidius, joka vaikutti paljon muun muassa heidän menoihinsa. Yksi haastateltavista oli jäänyt leskeksi hyvin nuorena. Hänellä oli pienet lapset, jotka hänen piti hoitaa työnteon lomassa. Ennen miehen kuolemaa, hän oli ollut kotona lasten kanssa. Kahden haastateltavan oli täytynyt muuttaa pois kotoa pienempään asuntoon miehen kuoleman myötä.

7.6.3 Isänmaallisuuden korostuminen

Haastateltavat kertoivat, että jo pikkulotta-aikoina he ovat oppineet arvostamaan isänmaallisuutta. Varsinkin yhdessä haastattelussa korostui isänmaallisuuden suuri merkitys. Haastateltavista oli ikävää, että nykypäivänä ihmiset eivät ole enää yhtä isänmaallisia kuin ennen. Yksi haastateltavista ilmaisi, että nykyään ei uskalleta olla isänmaallisia samalla tavalla.

*Haastateltava 5: ”Oikeastaan henkiseltä puolelta. Tämän mitä mä oon ker-
tonut. Aatteellisuuden pysyvyys tulevaisuudessa, isänmaanrakkaus ja puh-
taan suomenkielen säilyvyys.”*

7.6.4 Jokapäiväisessä elämässä mukana oleminen

Vaikka jokaisella haastateltavalla on jo ikää, he ovat silti jokapäiväisessä elämäs-
sä vahvasti mukana. Yksi haastateltavista totesi, että hänen iässään voisi jo
useinkin ajatella, kuinka paljon aikaa on vielä jäljellä. Hän kumminkin totesi myös,
että sen liiallinen ajattelu ei kuitenkaan kannata.

*Haastateltava 1: ”Ja, en mä tiedä, tosiaan sen mä tiedän, jotta ei meikälää-
sellä voi olla kovin montaa vuotta enää jäljellä, mutta pitää ajatella elä-
mänsä sen mukaan ja mä yritänki, mutta en mä tiedä, kuinka mä oon, kun
mä kumminki elän täs jokapäiväises elämäski niin vahvasti.”*

Haastateltavia piti virkeänä erilaiset harrastukset, toiminnot ja menot. He tekivät
asioita terveydentilansa mukaan. Haastateltavien ollessa hyvässä kunnossa, he
olivat aktiivisesti mukana tapahtumissa ja toiminnassa. Terveydentilan heikenty-
minen vaikutti toiminnassa mukana olemisen vähentymiseen. Haastateltavat tote-
sivat iän mukana tulleiden vaivojen luonnollisesti heikentävän osallistumismahdol-
lisuuksia.

*Haastateltava 3: ”Ja kaikissa yrittäny olla, oon oikein ollu, kun on ollu tähän
asti niin hyvä kunnos niin kaikessa mukana. Kaikessa mukana ja kaikessa
tosiaan, niin tämä on ollu, mutta nyt rupiaa olemaan, ikä tekee sen.”*

7.6.5 Sotainvalidius jokapäiväisessä elämässä

Yksi haastateltavista satutti nilkkansa sotien aikana niin, että jalka melkein joudut-
tiin amputoimaan. Jalka onnistuttiin pelastamaan, mutta se vammautui niin pahas-
ti, että haastateltavasta tuli 20% sotainvalidi.

Haastateltava 3: ”Niin tämä on mulla tosiaan mennyt tämä jalka, hyvänen aika, aiva unohtuu näitten muitten asioiden takia. Joo mä oon 20% sotainvalidi.”

Sotainvalidius on haastateltavalle merkittävä asia jokapäiväisessä elämässä. Haastateltava saa sotainvalidiuden vuoksi erilaisia apuja kotiin, joihin hän on tyytyväinen. Avuista on ollut hyödyn lisäksi haittaa, koska jotkut ihmiset ovat niistä kateellisia.

Haastateltava 3: ”Kyllä ne on hyviä, se järjestää kaikki, ne on hyviä. Hyvä kun saa tällaisia. Ja sitten mun täytyy sanoa, että sitten, kun toiset kadehtii. Mä saan käydä syömässä. Mä sanon, että mä oon sen maksanu aikaa, se kasvaa korkoa. Mä oon tehnyt niin sellaista työtä, jotta mä oon sen jo ennemmin maksanu valtiolle, nämä kaikki. Niin ne niin kadehtii kaikista, kun ”sinä saat käydä syömässä ja sulle käydään siivoamassa”. Tällaista kuule niin, eikö oo kamalaa? On, se on mulle kuule niin kamalaa, että kyllä oon monet itkut itkenyt.”

7.6.6 Virkeänä pysyminen harrastusten avulla

Haastattelemillani lotilla harrastukset ovat olleet suurena osana elämää. Haastateltavat kertoivat, että he ovat harrastaneet erilaisia asioita sekä aikuisiällä että nykyäänkin. Harrastusten avulla he ovat pysyneet virkeänä. Vanheneminen on kuitenkin vaikuttanut harrastuksiin yhä enemmän.

Haastateltava 3: ”No tässä välillä, kun mä oon ollu tuota niin, minä olin teatterinaisissa melkein 20 vuotta, kun mä oon ollu töissä, niin sitten aina mä oon kuulunu teatterinaiisiin, mutta nyt ne lopetettiin sitten kaupungin puolesta ja teatterin puolesta, että siellä ei niitä enää tarte. Niin mä oon aina, siellä olin niin kauan, niin se piti virkeänä. Mutta nyt sitten tässä mä oon ollu ja oleskellu. Teen käsitöitä ja kulkenu tuolla ja käyny kylässä ja ihan vain ulkoillu, kun vaan tämä jalka on sallinut. Ja tässä olen oleskellu, joskus tulee aika pitkäksi kyllä, mutta tuota olen tässä vielä elänyt yksistäni.”

Haastateltavien harrastukset liittyivät lottana olemiseen vahvasti. Yksi haastateltavista tutki paljon sotakirjallisuutta ja kirjoitti omia lotta-ajan muistojaan tietokoneelle. Tämä auttoi häntä sota-aikojen muistelussa ja hänen kirjoituksistaan oli iloa myös sukulaisille. Yksi haastateltavista oli tehnyt lotta aiheisia käsitöitä ja muutama lotista oli avustanut lottamuseota.

Haastateltava 1: ”Mulla on näitä erinäisiä otettuna tietokoneelle näitä sotapäiväkirjoja. Mä oon saanu siitä valtavasti tietoa sitte. Että kun mä oon itte sitä ennen kirjoottanu, niin mä saisin aiva uudestansa kirjoottaa, kun sain niin paljo tietoja näistä kaikista.”

7.7 Vahvasti elävät muistot

Tutkimuksessa yhdeksi isoksi osa-alueeksi nousi vahvasti elävät muistot. Haastateltavilla oli paljon erilaisia muistoja lotta-ajoilta ja he mielellään niitä kertoivat. Muistoja oli pääasiassa hyviä, mutta ikäviä ja kaiheartamaan jääneitä muistojakin oli taustalla. Koska lotta-ajoista on jo paljon aikaa, on muistoja luonnollisesti kadonnut mielestä. Varsinkin muistoja pikkulotta-ajoilta oli päässyt katoamaan haastateltavien muistista. Tähän haastateltavat arvelivat syiksi ajan kulumisen ja sen, että varsinaisella lotta-ajalla on suurempi merkitys elämässä, kuin pikkulotta-ajalla.

7.7.1 Hyvien muistojen suuri määrä

Haastatteluissa ilmeni, että haastateltaville oli jäänyt paljon hyviä muistoja lottana olosta. Haastattelujen aikana haastateltavat kertoivat useita hyviä muistoja lottana olostaan ja sota-ajoilta. Hyvät muistot myös muistettiin melko kirkkaasti. Muistot pysyivät mielessä niistä puhumalla ja lottaesineiden avulla. Jokaisella haastateltavista oli esineitä lotta-ajoilta tallella ja niistä pidettiin hyvää huolta. Esineitä myös annettiin lottamuseolle näyttelyihin. Yksi haastateltavista käytti esineitä ja lotta-ajan papereita apuna haastattelussa, jotta hän muistaisi paremmin ja saisi uusia näkökulmia asioihin. Yksi haastateltavista on kirjoittanut paljon muistoistaan ja hän kertoi muistelevansa sen avulla

Haastateltava 2: ”Sitten se Äänislinnan juna oli niin täynnä, ettei siellä ollu jalollekkaa tilaa. Mä seisoon siellä jonku sellaaasen päällä, jonku kopin mikä oli siellä ja yritin pysyä pystys, niin yhtäkkiä siellä kauempana vaunus joku huuti, jotta ”hei pikku lotta, tuu tänne niin mä huitaasen sun tuonne hyllylle, saat nukkua siellä!”. Ja niin minä purjehdin sinne niiden kaikkien välistä ja niin se mies otti ja paiskas mun sinne vanhanaikaaseen vaunu-hun sinne junan hyllylle. Ja siellähän me moni matkustimme. Siellä oli hyvä tila, sinne ei mahtunu isoot, mutta mä olin pieni, niin minä mahduun. Nää kuuluu niihin hauskoohin muistooihin.”

7.7.2 Ikävät muistot taka-alalla

Haastateltavilta oli vaikea saada tietoa ikävistä asioista, joita on tapahtunut lottai- aikana. He kertoivat, etteivät he paljoa muistele ikäviä muistoja sota-ajoilta. Heillä jokaisella oli ikäviä muistoja ja vaikeita paikkoja ollut sota-aikana lottatehtävissä, mutta ne olivat jääneet mielessä taka-alalle. Vaikka ikäviä asioita lottana ollessa tapahtui, niistä ei silti pahoja muistoja välttämättä jäänyt. Ikävät asiat olivat muis- tissa neutraaleina asioina.

Haastateltava 2: ”Ne on onneks sellaaaset kamalat asiat sellaaasia, jotka on jääny kumminki jollakin lailla sinne pohjalle ja ajatuksena, kun niitä kum- minki aina joskus tapahtuu kaikkia sellaaasta, jotaki kamalaa, niin ne nyt on. En mä, ennemmin mä ajattelen niitä porukoita kun ja sitten tosiaan, kun oli joulu ja sekin oli sellaanen, sellaanen jotta varmahän siin jollakin lailla jäljis- täpäin järkytti se joulunki oleminen. Kun se joulu tuli kuitenkin, vaik ei ollu mitään mahdollisuuksia.”

7.7.3 Muistoista puhuminen ja lotta-aate

Haastateltavista jokainen puhui mielellään lotta- ja pikkulottamuistoistaan jokaiselle, joka halusi kuunnella ja jota kiinnosti lotta-asiat. Haastateltavat totesivat, että lotta-aikojä on mukava muistella. He ovat puhuneet niistä pääasiassa perheen, ystävien ja lottatuttujensa kanssa. Lottatapahtumissa lotat puhuivat ja muistelivat yhdessä toisten lottien kanssa. Yksi haastateltavista ilmaisi, että ”Siellä muistot elää.”. Yksi haastateltavista oli surullinen siitä, että hänen nuorempia ystäviään eivät lotta-asiat kiinnostaneet. Hän kertoi, että lotta-asioista olisi mukava jutella enemmänkin, mutta kovin monet eivät ole kiinnostuneita lotta-asioista.

Haastateltava 3: ”No, kotoväelle oon muistoni puhunu ja sitte ystäville. Mutta mun ystävätkin on nuorempia, ne ei taho ymmärtää. Ne ei taho ymmärtää sitä, mitä on ollut. Ei kaikki oo kiinnostunut ollenkaan.”

Yksi haastateltavista pohti, että nykyajan nuoret tietävät jo melko hyvin sota-ajan tapahtumista. Hän arveli nykyajan nuorten tietävän paljon paremmin sota-ajan tapahtumista, kuin edellisen sukupolven nuoret. Tähän hän pohti syyksi nykyajan avoimuutta sota-ajan tapahtumista. Haastateltavat olivat iloisia siitä, että lotta-asioista pystyy nykyään puhumaan paljon avoimemmin kuin ennen.

Haastateltava 2: ”Varmahan niin, jotta sitä ei uskallettu kovin leviästi sodan jälkeihin. Se on se sukupolvi, joka on menny siitä ohitte sitte. Niin se voi olla että, nyt nämä nuoremmat vielä tietääki jotaki.”

Haastateltavat totesivat lotta-aatteen pysyvän sydämessä ja elämässä mukana loppuun asti. Eli ”Kerran lotta, aina lotta”. Lotaksi ryhtyessä ja Lotta Svärd -järjestössä mukana ollessa, lotat toimivat tunnollisesti aatteen ja sääntöjen mukaan. Lotta-aatteessa he ovat edelleen mukana muun muassa erilaisissa liitoissa, yhdistyksissä ja tapahtumissa mukana olemalla, vapaaehtoistyöllä ja aatteen mukaisesti elämällä.

Haastateltava 5: ”Voi hyvänen aika, sehän oli täydellinen antautuminen sille aatteelle ja isänmaalle. Se oli täydellinen. Ei se ollut mitään harkintaakaan. Oli kasvanut sille aatteelle ja se aate on syvällä sydämessä viimeiseen hengenvetoon asti, luonnollisesti. Ja kaikkea mitä

isänmaan hyväksi on voinut tehdä, niin on tehny jälkeensäinkin. Se on se ajatus, mikä on ollu ja just se vapaaehtoinen työ, ei palkkaa vaan toisten hyväksi ja auttaen toista. Lotillahan on niin kaunis periaate ja kaikki.”

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustehtävänä tutkimuksessa oli vastata seuraaviin kysymyksiin: Millaisia kokemuksia lottana toimineilla on lotta-ajalta? Millaisia vaikutuksia lottakokemuksilla on ollut aikuisiällä? Millaisia vanhenemiseen liittyviä vaikutuksia lottakokemuksilla on ollut? ja Millaista lottien elämä on tänään? Näihin tutkimuskysymyksiin sain mielestäni hyvin vastauksia. On kuitenkin muistettava, että tässä tutkimuksessa tulokset eivät päde kaikkiin lottiin, koska jokaisella lotalla on ollut erilaiset taustat ja lottakokemukset, jotka ovat vaikuttaneet jokaiseen lottaan erilailla. Haastatteluissa korostui muun muassa lottatyön tärkeys, hyvät muistot ja ikävien muistojen jääminen taka-alalle. Muita korostuneita asioita olivat Lotta Svärd -järjestön lopettamisen katkeruus ja sen myötä esiintynyt lottien ikävä kohtelu, sotainvalidina olon vaikutus elämään, auttamisen halun säilyminen läpi elämän ja virkeänä pysyminen.

Haastatteluissa ilmeni selvästi, että haastateltavat **lotat eivät ole katuneet päästöään** lähteä pikkulotta- ja lottatoimintaan mukaan. Lotat kokivat, että lottana olosta ei ole ollut minkäänlaista haittaa vaan päinvastoin. He ovat olleet iloisia lottana olon myötä saamistaan kokemuksista ja suuresta määrästä hyviä muistoja, joiden muistelu on tuonut iloa elämään. Muistot olivat suuressa osassa lottien elämässä.

Haastattelemiä lotat eivät tuoneet ikäviä muistojaan kovin avoimesti esille, vaan ne täytyi poimia rivien välistä. Lotat kertoivat lähinnä hyviä muistojaan ja niitä arvostettiin suuresti. Osa lotista ei muistellut ikäviä kokemuksiaan ja niiden myötä saamiaan ikäviä muistoja pahalla, vaan ne olivat muistoissa neutraaleina. Vaikka ikävät muistot ovat neutraaleina muistissa taka-alalla, lotat eivät mielellään ikäviä muistoja ja kokemuksia muistelleet. Haastateltavat lotat luultavasti pelkäävät, että ikävät muistot palaavat pinnalle ja jäävät vaivaamaan, jos he muistelevat niitä. Nivalan (2010, 89–91) tutkimuksessa tuli esille ikävien sotamuistojen lieventyminen, jonka ansiosta ikävät sotamuistot eivät enää vaivanneet. Nivalan tutkimuksessa sotainvalidit kuvailivat sotamuistojen olevan mukana elämässä loppuun asti muistelun kautta. Lumivuokon (2011) tutkimuksessa myös annettiin muistelulle suuri merkitys.

Pikkulottana ololla ei ole ollut kovin suurta vaikutusta lottien elämään, koska lotta-ajan ja sota-aikojen kokemukset ovat olleet niin suuressa merkityksessä haastateltavien elämässä, että pikkulotta-aika on todennäköisesti jäänyt taustalle. Haastateltavat pitivät varsinaista lottatoimintaa suuremmissa osassa elämäänsä. Perhetaustoilla oli suuri vaikutus pikkulottiin ja aikuisiin lottiin liittymiseen. Melkein kaikilla haastateltavista oli jo joku perheenjäsen lottatoiminnassa mukana, ennen Lotta Svärd -järjestöön liittymistä. Aikuisiin lottiin liittymisen oli luonnollinen jatku-mo pikkulotta-ajalle, joka valmisti aikuisiin lottiin liittymistä. Lottiin liittymisen ja rintamalle menon syiksi todettiin myös tunne siitä, että heitä tarvittiin. Lotta Svärd -järjestöön liittyttiin innolla, ja lotat halusivat rintamalle, jopa niin paljon, että sinne menoa joudutettiin.

Nuoruus suojeli lottia rintamalla ja kotirintamalla monin tavoin. Lotat pysyivät rohkeina ja he jaksoivat tehdä ahkerasti töitä, kun ei ollut vanhuuden mukana tuomia vaivoja hidastamassa. Nuoruus suojeli lottia myös psyykkisesti. Lotat eivät nuoruutensa vuoksi ehkä pysähtyneet miettimään, mitä kaikkea sodassa voi tapahtua. Yhden haastateltavan mainitsemaa ”oikean ikäistä” voisi ajatella myös siten, olisivatko nykyajan nuoret samalla lailla valmiita lähtemään rintamalle.

Sota-aika kasvatti lottia monella tavalla. Tiina Kinnunen (2006, 45–46) on tutkimuksessaan pohtinut, kuinka Lotta Svärd -järjestön lakkauttaminen on vaikuttanut eri-ikäisten lottien elämään. Kinnunen pohtii tutkimuksessaan, että vanhemmat lotat, jotka olivat olleet kauemmin järjestössä, sopeutuivat varmasti hitaammin sotien jälkeiseen elämään, kuin nuoret lotat, jotka ehtivät olla vain muutamia vuosia järjestötyössä mukana. Vanhemmilta lotilta lähti iso osa elämästä pois järjestön lakkauttamisen myötä. Nuoret lotat eivät ehkä olleet ehtineet kiintyä järjestöön niin paljon, kuin vanhemmat lotat. Kinnunen pohti tutkimuksessaan myös sitä, että nuoret sopeutuivat erilaisen elämäntilanteensa ansiosta paremmin järjestön lakkauttamiseen, kuin vanhemmat pitkään järjestössä mukana olleet lotat.

Sotien päätyttyä lottien **elämä oli aluksi vaikeaa** heidän huonon kohtelunsa vuoksi. Vaikka lotat saivat huonoa kohtelua osakseen, muutama haastatteleminen lotista kertoi, etteivät he olleet huomanneet mitään erikoista. Muutama haastateltavista myös sanoi, etteivät he välittäneet huonosta kohtelusta. Lotat, jotka eivät olleet huomanneet huonoa kohtelua, ovat voineet saada myös huonoa kohtelua

osakseen, mutta heillä on aika saattanut ”kullata” muistot ja he ovat voineet laittaa huonon kohtelun muistissa muiden ikävien muistojen kanssa taka-alalle. Luke-massani kirjallisuudessa kerrottiin melko paljon lottien saamasta ikävästä kohte-lusta ja lotista puhumattomuudesta. Esimerkiksi Kinnusen (2006, 231–261) tutki-muksessa ja Melan (2005) Rintamanaisten liiton historiikissa lottien ikävää kohte-lua on käsitelty monipuolisesti sotien jälkeen ilmestyneen kirjallisuuden antaman lottakuvauksen kautta.

Huonon kohtelun lisäksi elämän aloittamista sotien jälkeen vaikeutti elämän aloit-taminen ”alusta”. Monille tuli eteen opiskelupaikan tai työpaikan etsiminen. Monet lotista olivat juuri lopettaneet koulun lähtiessään rintamalle, joten he eivät olleet ehtineet löytää työpaikkaa, jossa voisi aloittaa sodan jälkeen. Nivalan (2010) tut-kimuksessa sotainvalidit tunsivat, että sodan jälkeen elämä on aloitettava tyhjästä. Sotainvalideilla elämän aloittamista vaikeutti sodassa saatujen vammojen asetta-mat rajoitukset ja kivut. Haastateltavieni elämää muutti usein myös seurustelu-kumppanin löytyminen ja sen myötä perheen perustaminen.

Haastattelemillani lotilla sota-aika on ollut suurena osana elämää ja sieltä on tullut myös suurin osa sotien jälkeiseen elämään vaikuttavista asioista. Haastateltavieni lotta-aika sijoittui suurimmaksi osaksi sota-aikoihin ja lotat kertoivatkin paljon sota-ajan kokemuksistaan ja tapahtumista. Haastateltavat tahtoivat korostaa lottien tär-keää asemaa sota-aikana maanpuolustuksessa.

Haastattelemanani lotat kuvailivat **lotta-aatteen pysyvän sydämessä loppuun asti**, jonka myötä ”Kerran lotta, aina lotta.”. Tämä on mielestäni hyvin ymmärrettävää, koska osa lotista oli lottatoiminnassa hyvin pitkään ja tosissaan. Lotat noudattivat Lotta Svärd -järjestön arvoja ja periaatteita. Harva lähti lottatoimintaan epärehelli-sin aikomuksin. Lisäksi lotilla oli vahvat ja kauniit periaatteet, joista osa toimii hyvin ohjenuorana nykypäivänäkin. Kultaiset sanat ovat monella lotilla kirkkaana muis-tissa tänäkin päivänä.

Merkittävä asia tuloksissa oli myös se, että haastateltavat totesivat oppineensa lottatyöstä asioita, joita ei tavallisessa elämässä opi. Tämä oli mielenkiintoinen tulos, mutta myös ymmärrettävä. Sota-aikana on pitänyt mukautua uudelleenlaiseen elämään ja olosuhteisiin. Lisäksi sota-aikana esimerkiksi ruoasta on ollut pulaa ja

lottatyö ei ollut helppoa. Lotta Tyyne Hall kuvailee haastattelussaan kirjassa ”Kun kutsu käy – Veteraanit kertovat nuorille” (2007, 28–30) sota-aikaa elämänkouluna. Hän kertoo, että sota on opettanut häntä sopeutumaan monenlaisiin tilanteisiin ja että hänen elämänarvonsa muuttuivat sotien myötä.

Haastattelemani lotat kertoivat saaneensa lotta-aikana **uusia ystäviä** samoissa joukoissa olleista lotista ja sotilaista. Moni ystävyys-suhteista on kestänyt läpi elämän. Myös sotien jälkeisistä lottatapahtumista on löytynyt uusia tuttuja ja ystäviä. Kirjallisuudessaakin nousi esille lotta-aikana syntyneet ystävyys-suhteet, jotka ovat kestäneet pitkään läpi elämän. Yhteiset kokemukset ovat yhdistäneet. Monet lotat ovat pitäneet yhteyttä lottaystäviinsä yli 60 vuotta. Se on huomattava kesto ystävyydelle. (Hölsä, Passi, Leppänen, Kirmolahti, & Lehtiranta, 2007, 30 & 43)

Vaikka lottana ololla on ollut paljon vaikutuksia elämään, lotat kokivat vanhentuneensa normaalisti. Tämä tuli yllätyksenä, koska arvelin, että lottana ololla olisi ollut enemmän vaikutusta vanhenemiseen. Normaali vanheneminen tuli esille myös Lumivuokon (2011) tutkimuksessa. Lottana olo rintamalla on vaikuttanut yllättävän vähän haastattelemiini lottiin myös psyykkisesti. Selvästi lottana olo on heitä vahvistanut psyykkisesti, mutta haastatteluissa se tuli vain vähän esille. Psyykkiset vaikutukset koettiin kumminkin enemmän vahvistavina, kuin heikentävinä piirteinä. Kirjallisuudessa monet sotaveteraanit ja lotat ovat kertoneet kärsineensä esimerkiksi painajaisunista vuosikausia sotien jälkeen. Haastattelemistani lotista vain yksi oli kärsinyt painajaisunista sotien jälkeen.

Haastattelemillani lotilla oli jo paljon ikää ja se alkoi vaikuttaa yhä enemmän elämään. Lotat totesivat, että elämää ei ole enää paljoa jäljellä, mutta sitä ei kannata liikaa miettiä. Haluttiin olla edelleen mahdollisimman paljon jokapäiväisessä elämässä mukana, esimerkiksi harrastusten ja lottatapahtumien kautta. Näin lotat pysyivät virkeinä. Lottatapahtumissa lotat pääsevät nykypäivänä puhumaan muiden lottana olleiden kanssa avoimesti sekä muistelemaan lotta-aikojen tapahtumia. Muiden lottien kanssa puhuminen on varmasti auttanut sota-aikojen käsittelyä ja muiden lottien kanssa puhumalla ja muistelemalla muistot varmasti myös pysyvät paremmin muistissa. Lisäksi lottatapahtumien kautta on saanut uusia tuttuja ja ystäviä.

Yksi haastateltavista lotista oli **sotainvalidi**. Hän kuitenkin meinasi unohtaa kertoa sotainvalidiutensa minulle haastattelussa. Tästä päätin, että hän on tottunut sotainvalidina oloon niin hyvin, että se ei ole enää niin isona asiana elämässä, kuin se voisi olla. Toki sotainvalidina olo on vaikuttanut hänen elämäänsä merkittävästi, mutta ei niin paljoa, kuin olisi etukäteen voinut arvella.

Jokainen haastattelemistani lotista asuu yksin omassa kodissaan, joka on heidän ikäänsä nähden huomioitava asia. Neljä haastattelemistani lotista on jäänyt leskeksi. **Leskeys** on vaikuttanut paljon heidän nykyhetkeensä, koska lotat ovat opineet pärjäämään yksin, vaikka ikää on ollut jo merkittävästi leskeksi jäädessä. Leskeyden myötä muutama haastateltavista on joutunut muuttamaan uuteen asuntoon, koska vanha koti on ollut yhdelle hengelle liian iso. Varsinkin nuorena leskeksi jääneen haastateltava 3:sen elämässä, leskeksi jääminen on vaikuttanut elämään merkittävästi, koska hän on joutunut kasvattamaan lapsensa yksin ja elanto on pitänyt hankkia yksin. Perheellä oli haastateltaville luonnollisesti iso merkitys. Perhe koettiin turvaksi ja tarpeen tullen avuksikin.

Haastateltavat ovat olleet surullisia siitä, että ennen ei ole pystynyt puhumaan avoimesti lottana olosta. Jopa osa lotista on ollut sitä mieltä, että lottana olosta on oltava hiljaa. Lotat pelkäsivät. Haastateltavat olivat iloisia siitä, että **lotta-asioista pystyy nykyään puhumaan paljon avoimemmin** ja nykypäivänä osa tietää melko hyvin lottien tehtävistä sota-aikana. Vasta 1990-luvun alussa koettiin, että lottatoiminnasta on sallittua puhua, ja sen kautta lotat saivat ansaitsemaansa arvostusta. Tämän myötä alkoi lottaperinteen elvyttäminen. Erilaiset perinnejärjestöt ovat olleet tärkeä osa lottia koskevan historiallisen tutkimustiedon kokoamisessa. Lottien arvostus alkoi näkyä hiljalleen esimerkiksi Lappeenrannan lottapatsaan, uuden kirjallisuuden ja Lotta Svärd -järjestön perustamisen 70-vuotisjuhlan myötä. (Kinnunen, 2006, 231–236)

Lotat ovat oikeutettuja liittymään sotaveteraaneihin. Haastattelemanani lotat kokivat, että sotaveteraanien ja sen myötä myös lottien keskuudessa on eriarvoisuutta, jonka haastattelemanani lotat kokivat ikäväksi. He toivoivat, että sotaveteraaneja ei jaoteltaisi ja kaikki olisivat sotaveteraaneissa samanarvoisia.

Lotat korostivat haastatteluissa **vapaaehtoisen työn ja isänmaallisuuden merkitystä**. Lotat toivovat että isänmaallisuus ja vapaaehtoinen työ ei katoa, jonka vuoksi he pitivätkin tärkeänä, että nuorille kerrotaan vapaaehtoisen työn ja isänmaallisuuden tärkeydestä. Melkein jokainen lotista oli mukana jonkinlaisessa yhdistys-, liitto- tai järjestötoiminnassa tai luottamustehtävissä. Nämä toiminnat linkittyivät usein vahvasti lottana oloon ja vapaaehtoisuuteen. Tästä huomasin, että auttamisen halu on jäänyt lotille koko elämän ajaksi.

Lotista kertovassa kirjallisuudessa on keskitytty paljon sota-aikoihin. Sotien jälkeistä elämää käsiteltiin lähinnä lottien ja sotaveteraanien arvostusta ja kohtelua käsitellen. (Kinnunen, 2006, 240–259) Haastatteluissa lotat keskittyivät paljon sota-vuosiin. Toki kysyin muutamia kysymyksiä aihetta koskien, mutta en osannut aavistaa, että lotat keskittyisivät aiheeseen niin paljon. Haastatteluista sain sellaisen kuvan, että haastattelemani lotat eivät ole miettineet lottana olon vaikutuksia sotien jälkeiseen elämään kovin paljoa. Käsitin, että lotat ovat käsitelleet sota-aikoja lähinnä sodan tapahtumien kautta.

Lotat totesivat haastatteluissa lottien määrän vähenevän koko ajan. Esimerkiksi kirjan ”Kun kutsu käy – Veteraanit kertovat nuorille” (2007) haastatteluissa lotat harmittelevat, kun tuttuja lottia on kuollut paljon ympäriltä. Nyt onkin siis tehtävä mahdollisimman pian tutkimukset ja haastattelut, jotka on tarpeellista tehdä. Lotilla on valtavan paljon arvokasta ja mielenkiintoista tietoa, joka olisi hyvä saada talteen vielä kun voi. Onneksi on henkilöitä, jotka ovat jo ottaneet tehtäväkseen tämän tiedon tallentamisen. Hiljattain on valmistunut esimerkiksi dokumenttielokuva ”Viimeinen testamentti”, jonka Raimo Salo on koonnut noin 70 lotan haastatteluista. Suomessa on myös muutamia lottia käsitteleviä museonäyttelyitä, jotka esittelevät hyvin lottien historiaa ja sitä, minkälaista työtä lotat ovat tehneet.

9 POHDINTA

Tutkimuksessa nousi esille jonkin verran asioita, joita ennen haastatteluja ajattelin. Yksi tällainen asia oli muistot ja muistelu. Erityisen kiinnostavaksi nousi hyvien muistojen suuri määrä ja se, että lotat eivät halunneet muistella ikäviä muistoja.

Pikkulottana olon merkityksen vähäisyydestä yllätyin. Uskoin, että sillä olisi ollut enemmänkin vaikutusta lottien elämään. Nyt se vaikutti lähinnä isänmaallisuuden kasvattajana sekä varsinaisiin lottiin liittymisen vahvistajana. Olisiko heillä, jotka ovat olleet vain pikkulottana, enemmän vaikutuksia pikkulottana ololla kuin niillä, jotka ovat aikuisena lottanakin ehtineet toimimaan.

Haastateltavat kertoivat minulle hyvin paljon itse lottatyöstä, jonka vuoksi mietin, enkö tuonut esille tarpeeksi tutkimuksen tavoitteita ja tarkoitusta, vai oliko siitä kertominen heille niin tärkeää. Sain mielestäni hyvin tietoa tutkimuksen aiheesta, mutta aineistoon tuli paljon ylimääräistä tietoa, joka hankaloitti analyysiprosessia.

Yllätyksenä tutkimuksen aikana minulle tuli haastattelemini lottien hyväkuntoisuus. Toki tutkimukseeni hain melko hyväkuntoisia lottia, joilla ei ole muistisairautta, mutta en osannut odottaa heidän olevan niin hyväkuntoisia. Haastateltavilla oli luonnollisesti jonkin verran sairauksia, mutta heistä jokainen asui yksin omassa kodissaan. Toinen yllätys oli se, että yksi haastateltavista oli sotainvalidi. Mielestäni oli kuitenkin hyvä, että yhdeksi haastateltavaksi tuli sotainvalidi, koska sotien aikana myös lottia haavoittui, joka on vaikuttanut varmasti heidän elämäänsä monin tavoin.

Ennen haastatteluja odotin, että vaikutukset psyykkiseen vanhenemiseen olisi noussut yhdeksi suureksi osa-alueeksi tutkimuksessa. Jäin miettimään, eivätkö haastateltavat osanneet tuoda asiaa esille, vai eivätkö he ole asiaa koskaan pohtineet. Onko lottana oleminen todella vaikuttanut vain vähän haastateltaviin psyykkisesti?

Yksi iso asia jäi minua tutkimusaineiston analysoinnin jälkeen mietityttämään. Lottana olon vaikutukset liittyivät suurimmaksi osaksi sota-aikoihin. Olisivatko lottana olon vaikutukset olleet läheskään näin suuret, jos sotia ei olisi tullut?

9.1 Eettisyys

Aina ennen tutkimuksen aloittamista on arvioitava tutkimuksen eettisyys. Eettisyyttä on mietittävä muun muassa tutkimukseen osallistuvien henkilöiden kannalta. Eettisyyden kannalta on mietittävä, miten tutkimukseen valitaan tutkimukseen osallistuvat henkilöt. Tutkimuksen aineistoa kerätessä on tärkeää, että haastateltava henkilö on saanut kaiken tarvittavan tiedon tutkimuksesta. Tutkimukseen osallistumisen on oltava vapaaehtoista, eikä tutkimuksen hyvän eettisyyden ylläpitämiseksi tutkimukseen osallistuvia henkilöitä saa houkutella palkkioilla. Jos tutkija pimittää haastateltavalta tietoa, toimii hän eettisesti väärin. Jos tutkimustapaan tulee merkittäviä muutoksia, täytyy myös niistä ilmoittaa haastateltaville henkilöille. Tutkimusaineiston kohtalosta on päätettävä heti tutkimuksen alussa. Näin tutkimukseen osallistuvat voivat päättää, antavatko he suostumuksensa heiltä saatavan tutkimusaineiston hyödyntämiseen. Tutkimuksessa yksi eettisesti merkittävä asia on tutkimukseen osallistuvien henkilöiden yksityisyydestä huolehtiminen. Tutkimuksessa on huolehdittava myös siitä, että se ei vahingoita tutkimukseen osallistuvia henkilöitä. (Mäkinen, 2006, 77–81, 85–98)

Eettisesti hyvä tutkimus on huolellisesti suunniteltu ja toteutettu, avoin ja asianmukaisesti raportoitu. Lisäksi eettisesti hyvä tutkimus on toteutettu eettisin menetelmin. Tutkimuksen eettisyydelle on merkittävää tutkijan rehellisyys. Tutkijan ei saa vääristellä tutkimustuloksia. Tämä lisää myös tutkimuksen luotettavuutta. (Hirvonen, 2006)

Haastatteluissa on ongelmana haastattelun nauhoitus ja sen eettisyys. Jotta haastattelun nauhoitus olisi eettistä, haastateltavalta henkilöltä on kysyttävä lupa haastattelun nauhoittamiseen. Haastateltavalle on myös kerrottava, miten hänen anonymiteetistään pidetään huolta ja mitä nauhoitukselle tehdään haastattelun litteroinnin jälkeen. (Mäkinen, 2006)

Tutkimuksessani pidän huolta, että haastateltavien yksityisyydestä ja anonymiteetistä pidetään huolta. Jokaiselta haastateltavalta kysyin lupaa haastatteluun ja haastattelun nauhoittamiseen. Teorian kokoamisen jälkeen lähetin kirjeen mahdollisille haastateltaville, jossa pyysin heitä haastatteluun ja kerroin haastattelun aiheesta ja tarkoituksesta. Ennen haastattelun aloittamista kerroin vielä haastattelun

tarkoituksen haastateltavalle. Haastattelun jälkeen, jätin jokaiselle haastateltavalleni lapun, jossa kerroin käyneeni tekemässä haastattelun ja miksi olen tehnyt haastattelun. Näin haastateltavan omaisetkin saivat tiedon haastattelusta, eikä sen tarkoituksesta tule epäselvyyksiä. Sekä kirjeeseen että haastattelun jälkeen jättämäni lappuun merkitsin yhteystietoni.

9.2 Luotettavuus

Tutkimusta tehdessäni törmäsin moneen seikkaan, joita täytyi miettiä luotettavuuden kannalta. Yksi luotettavuuteen vaikuttava seikka haastattelumenetelmällä toteutetussa tutkimuksessa on haastateltavien rekrytointi. Onko tutkimukseen valittu oikeanlaiset henkilöt haastateltavaksi? Saako haastateltavilta oikeanlaista tarkkaa tietoa? Haastattelumenetelmällä toteutetussa tutkimuksessa on myös huomioitava luotettavuuden kannalta kysymysasettelu. Kysymysten täytyy olla tutkimuksen aiheen kannalta olennaisia eikä niiden saa olla johdattelevia. (Mäkinen, 2006, 92–98)

Haastateltavista kaikki olivat melko hyväkuntoisia, toki heillä oli sairauksia, mutta he pystyivät vielä asumaan yksin omassa kodissaan. Haastateltavien hyvä kunto on otettava huomioon tuloksia tarkastellessa. Haastateltavia fyysisesti huonompikuntoisilla lotilla voi olla erilaisia kokemuksia ja mietteitä lotta-ajoilta. Haastateltavistani yksi oli sotainvalidi. Merkittävästi invalidisoituneilla lotilla on varmasti erilaisia kokemuksia sodan jälkeisestä elämästä, kuin fyysisesti melko terveillä lotilla. Sodista ilman vammoja selvinneillä lotilla on ollut myös erilaiset ”eväät” sodan jälkeiseen elämään, kuin sodassa vakavasti loukkaantuneilla.

Haastateltavat eivät juurikaan puhuneet mieltä kaihertavista muistoista. Jäin miettimään, eivätkö he halunneet kertoa niistä vai eikö niitä tosiaan ollut. On mahdollista, että ”aika on kullannut muistot”. Tutkimuksessani käsiteltävistä asioista on monta kymmentä vuotta aikaa, josta myös haastateltavani mainitsivat. Ajan kuluessa, tapahtuneet asiat helposti unohtuvat ja muistot ovat muuttuneet. Muistot ovat ajan kuluessa saattaneet haastateltavieni mielessä muuttua mukavimmiksi. Eli aika on saattanut ”kullata” ikävämpiä tapahtumia. He ovat myös saattaneet

mielessään siirtää taka-alalle ikävämpiä muistoja ja muistella vaan mukavampia asioita. Näin ikävämmät asiat pikkuhiljaa unohtuvat.

Litteroidessani haastatteluissa saamaani aineistoa nauhoilta, olen saattanut tehdä virheitä, koska haastateltavien puhe haastatteluiden nauhoituksilla oli välillä epäselvää, jonka vuoksi joistain sanoista en saanut selvää. Suurin osa sanoista ei kuitenkaan vaikuttanut millään lailla tulokseen. Esimerkiksi joidenkin paikkakuntien nimestä en saanut selvää. Epäselvän, nopean tai käheän puheen vuoksi, olen myös saattanut kuulla haastatteluja litteroidessani jonkin sanan väärin, joka on voinut päätyä myös lopulliseen analyysiin. Uskon kuitenkin, että väärin kuultuja sanoja on vähän.

Yhden haastattelun alussa havaitsin, että haastateltavalla saattaa olla aluillaan oleva muistisairaus. Muistisairaudesta ei kuitenkaan ollut haastattelun aikana puhetta, eikä mahdollinen muistisairaus ollut selkeästi havaittavissa. Haastattelusta sain kuitenkin hyvin tietoa tutkimukseeni.

Haastateltavieni joukossa ei ollut yhtään lääkintätoiminnassa mukana ollutta lottaa. Jäin miettimään, olisiko lääkintälotilla ollut erilaisia kokemuksia, kuin haastateltavillani. Kaatuneiden evakuoimiskeskuksessa työskennelleiden lottien kokemuksia olisi myös ollut mielenkiintoista kuulla ja sitä, miten työskentely kaatuneiden evakuoimiskeskuksessa on vaikuttanut sotien jälkeiseen elämään.

9.3 Omat oppimiskokemukset

En ole koskaan enemmin tehnyt minkäänlaista tutkimusta. Tämän tutkimuksen myötä olen saanut paljon tietoa ja kokemusta tutkimuksen tekemisestä. Tekemiäni haastattelut tutkimusta varten olivat ensimmäisiä pitkiä tekemiäni haastatteluja ja ne jännittivät minua paljon. Ensimmäisen haastattelun jälkeen en onneksi enää kuitenkaan jännittänyt kovin paljoa. Jokainen haastattelu sujui toisensa jälkeen paremmin, eli harjoitus teki mestarin.

Tutkimuksen myötä opin enemmän Suomen historiasta ja talvi- sekä jatkosodasta. En ole koskaan aiemmin päässyt keskustelemaan talvi- tai jatkosodasta sen kokeneen henkilön kanssa. Vaikka olen tavannut sotaveteraaneja ja sotainvalideja, en

ole koskaan uskaltanut ottaa aihetta esille. Tämän tutkimuksen kautta sain siihen rohkeutta. Tutkimuksen tekemisen kautta opin myös varmasti ymmärtämään paremmin sodan kokeneiden taustoja. Myös se helpottaa keskustelun aloittamista sotaveteraanin tai sotainvalidin kanssa.

9.4 Uusi tutkimusaihe

Pohdin tätä tutkimusta tehdessäni muiden, kuin lottana sota-aikana maanpuolustustöitä tehneiden naisten kokemuksia. Jäin miettimään, minkälaista työtä he ovat tehneet sotien aikana ja millaisia kokemuksia heillä on. Kaija Heikkinen on tehnyt tästä aiheesta tutkimuksen ”Yksin vai yhdessä - Rintamanaisten monta sotaa” (2012), mutta aihetta voisi tutkia enemmänkin. Maanpuolustustöissä on ollut paljon naisia työskentelemässä muillakin tavoin, kuin Lotta Svärd -järjestön kautta ja heillä on varmasti paljon mielenkiintoisia kokemuksia ja mietteitä sota-ajalta.

Lotta Svärd -järjestön toiminnalla oli suuri merkitys Suomen itsenäistymiselle. Vaikka Lotta Svärd -järjestö teki todella suuren työn, ei saa kuitenkaan unohtaa muiden naisten sotien aikaista työpanosta, jotka ovat työskennelleet maamme hyväksi muilla keinoin, kuin lottatoiminnalla.

LÄHTEET

- Autio, L. 2009. Sisulla ja sydämellä – aatteen voimalla eteenpäin 1918–1945. Vaasa: Ykkös-Offiset Oy.
- Bäckström, M. 1993. Fanni Luukkonen – Lottajohtaja. Helsinki: Otava.
- Hakkarainen, T & Huovinen, M. 1999. Lotta - Sodassa ja rauhan töissä. Juva: WSOY
- Heikkinen, K. 2012. Yksin vai yhdessä - Rintamanaisten monta sotaa. Joensuu: Suomen kansantietouden Tutkijain seura.
- Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S. Remes, P & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hirvonen, A. 2006. Etiikkaa ihmistieteille. Toimittanut: Hallamaa, J. Launis, V. Lötjönen, S & Sorvali, I. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Huhtanen, H. 2012. Leimattu matkalippu. Helsinki: Neinol-kustannus
- Hölsä, M. Passi, M. Leppänen, L. Kirmolahti, A & Lehtiranta, L (toimituskunta). 2007. Kun kutsu käy – Veteraanit kertovat nuorille. Vantaa: VETERES.
- Kinnunen, T. 2006. Kiitetyt ja parjatut – Lotat sotien jälkeen. Helsinki: Otava.
- Lagerbohm, J. Kirves, J & Kleemola, O. 2010. Me puolustimme elämää. Helsinki: Otava
- Latvalan, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2001. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Toimittanut Janhonen, S. & Nikkonen, M. Helsinki : WSOY.
- Latva-Äijö, A. 2004. Lotta Svärdin synty - Järjestö, armeija, naiseus 1918–1928. Helsinki: Otava.
- Latva-Äijö, A & Pohls, M. 2009. Lotta Svärd – Käytännön isänmaallisuutta. Helsinki: Otava.
- Lumivuokko, R. 2011. "Elämä on sitä mitä on, mutta tehty mikä tehty" : Veteraanien luomia merkityksiä sotakokemuksille ja vanhenemiselle. Opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/34956>

- Manneri, T. Kotivinkki. Lotta. Nro. 10. 22.5.2013 (s.112–113)
- Mela, M. 2005. Naiset sodan- ja rauhantyössä –Rintamanaisten liiton historia. Rintamanaisten liitto.
- Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: International Methelp ky.
- Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan abc. Helsinki: Tammi.
- Nevala, S. 2007. Lottatyöt ja sotilaspojat. Helsinki/Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy.
- Nivala, S. 2010. Kokemuksellinen vanheneminen sotainvalideilla – Suomalaisten sotainvalidien kokemus elämäkulustaan ja ikääntymisestään. Jyväskylän Yliopisto.
- Olsson, P. 2005. Myytti ja Kokemus – Lotta Svärd sodassa. Helsinki: Otava.
- Pala Suomen historiaa. Päivitetty 6.1.2012.
http://www.palasuomenhistoriaa.net/?J%E4rjest%F6-ja_henkil%F6historiat:Jatkosota:Lotta_Sv%E4rd_-j%E4rjest%F6 .
- Pirilä, V. 1991. Etelä-Pohjanmaan lottien neljännesvuosisata. Kauhava: Etelä-Pohjanmaan Rintamanaiset ry.
- Rautio, M. 2001. Opi rakastamaan maatasi ja kansaasi – Rintamalottien elämää. Helsinki: Edita.
- Seinäjoen Suojeluskunta- ja Lotta Svärd-museon näyttely. Kevät 2013.
<http://www.seinajoki.fi/kulttuurijaliikunta/etela-pohjanmaanmaakuntamuseo/suojeluskuntajalottasvard-museo.html>
- Sulamaa, K. 2007. Veteraania ei jätetä, Suomen Sotaveteraaniliitto 1957–2007. Helsinki: Edita.
- Suomen Lottaperinneliitto ry. <http://www.suomenlottaperinneliitto.fi/index.php>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.
- Tuominen, P. Lammi, E. Uosukainen, R. Huovinen, M. Toivio, H. Niemi, J. Oja, O & Kinnunen, T. 2010. Lotat - Suomen naisten suuri tarina. Helsinki: Tammi.
- Turtola, M. & Huhtinen, A. 2008. Arkea sodan varjossa - Sodassa koettua. Porvoo: WSOY.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelupyyntö lotille

Liite 2. Suostumuslomake haastatteluun ja sen nauhoittamiseen

Liite 3. Infokirje omaisille haastattelun jälkeen

Liite 4. Haastattelurunko

Liite 5. Esimerkki luokan muodostamisesta

Liite 1. Haastattelupyyntö lotille

Hyvä lotta!

Olen kiinnostunut Suomen historiasta ja varsinkin erilaisista lottakokemuksista. Lotat ovat tehneet suuren työn sota-aikana auttaakseen isänmaatamme, jota arvostan suuresti. Tarvitsenkin apuanne opinnäytetyössäni. Olen valinnut opinnäytetyöni aiheeksi lotat ja sen, miten lottana toimiminen on vaikuttanut lotan myöhempään elämään ja vanhenemiseen. Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus ja menetelmänä käytän teemahaastattelua. Etsinkin **kuutta lottaa**, joita voisin haastatella opinnäytetyötäni varten. Haastattelut teen heinäkuun aikana ja ne ovat luottamuksellisia. Haastattelut nauhoitan, jotta saisin mahdollisimman syvällisen aineiston. Nauhoitukset tulevat vain minun käyttööni ja tuhoan ne heti tutkimuksen analyysin jälkeen. Olisin kiinnostunut myös pikkulottakokemuksista, koska heilläkin oli iso osa lottatoiminnassa. Yhteistyötä teen Seinäjoen Suojeluskunta- ja Lotta Svärd-museon kanssa.

Opiskelen viimeistä vuotta Seinäjoen ammattikorkeakoulussa vanhustyön koulutusohjelmassa ja valmistun vuoden lopussa geronomiksi. Otathan minuun yhteyttä soittamalla numeroon [REDACTED], jos kiinnostuit haastattelusta ja haluaisit kertoa kokemuksistasi.

Ystävällisin terveisin Eve Luokkakallio

Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala

Liite 2. Suostumuslomake haastatteluun ja sen nauhoittamiseen

Hyvä lotta

Teen opinnäytetyötä lottana olon vaikutuksista lotan myöhempään elämään ja vanhenemiseen. Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus ja aineiston tutkimukseeni kerään teemahaastatteluilla. Olen koonnut haastatteluun kolme aiheeseen liittyvää teemaa ja jokaisesta teemasta kysyn kysymyksiä. Haastattelujen avulla minulla on tarkoituksena saada selville:

- Millaisia kokemuksia lottana toimineilla on lotta-ajalta,
- Millaisia vaikutuksia lottakokemuksilla on ollut aikuisiällä,
- Millaisia vanhenemiseen liittyviä vaikutuksia lottakokemuksilla on ollut
- Mitä lotat tekevät nykyään.

Tutkimuksen tulos-osioon tulee haastatteluista suoria lainauksia. Tutkimuksesta ei kuitenkaan tule ilmi haastateltavien henkilöllisyydet. Valmis tutkimus ladataan Theseus- ammattikorkeakoulujen julkaisuarkistosivustolle. Pyydän lupaa haastatteluun ja sen nauhoittamiseen sekä haastatteluaineiston käyttämiseen opinnäytetyössäni

.Annan luvan haastatteluun ja haastattelun nauhoittamiseen. Olen saanut riittävän määrän tietoa tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta sekä tavoitteista. Ymmärrän, ettei henkilöllisyyteni ilmene opinnäytetyötutkimuksesta ja olen tietoinen, että tutkimukseen tulee suoria lainauksia haastattelustani. Näiden tietojen perusteella suostun haastatteluun ja sen nauhoitukseen.

Paikka ja päivämäärä

Allekirjoitus

Liite 3. Infokirje omaisille haastattelun jälkeen

Hyvä lotta ja lotan omainen

Kiitos haastattelusta opinnäytetyötäni varten _____.

Haastattelu auttaa minua opinnäytetyössäni eteenpäin. Opinnäytetyön avulla saadaan lisää tietoa lotta- ja pikkulottatoiminnasta. Lisäksi saadaan lisätietoa lottana olon vaikutuksista lottien elämään.

Haastattelu on luottamuksellinen. Saadakseni mahdollisimman laajan aineiston opinnäytetyöhöni, nauhoitan jokaisen haastattelun. Haastattelun nauhoitus tulee vain minun käyttööni ja tuhoan sen heti aineiston analysoinnin jälkeen.

Jos mieleen tulee haastattelun jälkeen opinnäytetyötäni tai haastattelua koskevia kysymyksiä, voit ottaa minuun yhteyttä soittamalla numeroon [REDACTED]. Voit myös lähettää kysymykset sähköpostilla osoitteeseen Eve.Luokkakallio@seamk.fi. Vastaan mielelläni kysymyksiinne. Yhteistyötä teen Seinäjoen Suojeluskunta- ja Lotta Svärd- museon kanssa, jonka kautta löysin haastateltavat lotat.

Ystävällisin terveisin,

Eve Luokkakallio, geronomiopiskelija

Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala

Liite 4. Haastattelurunko

Haastattelurunko ja teemat

1. Alkukysymykset

- Nimi, ikä, perhe
- Oletteko ollut pikkulotta?
- Millä tavoin olette palvelleet sota-aikana?

2. Lottana toimimisen kokemukset

- Koska päätitte liittyä Lotta Svärd-järjestöön ja kuinka vanha silloin olit?
- Miksi päätitte liittyä järjestöön ja mitä mieltä perheenne ja läheisenne siitä oli?
- Minkälainen elämäntilanne teillä oli järjestöön liityessänne?
- Mihin jaostoon kuuluitte ja minkälainen tehtävä teillä järjestössä oli?
- Kerrotko lottana olemisesta?
- Millaista koulutusta järjestössä vaadittiin ja annettiin?
- Millaisia asioita opitte?
- Millaisia vaatimuksia lottana toimiminen edellytti?

3. Millaisia vaikutuksia lottana toimimisella on ollut myöhempään elämään

- Miten koette lottana olemisen vaikuttaneen aikuis-ikäänne ja keski-ikäänne?
- Oliko lottana olemisesta teille jotain haittaa aikuisiällä? Minkälaista?
- Millaisia ajatuksia järjestön lopettaminen teissä herätti?
- Miten lottia kohdeltiin järjestön lopettamisen jälkeen? Mitä mieltä olitte siitä?
- Miten lottana toimiminen on vaikuttanut perhe-elämäänne? Entä työ-elämäänne?

4. Vanhenemiseen liittyvät vaikutukset

- Millaisia muistoja teille on jäänyt lotta-ajasta?
- Hyvät muistot ja mieltä askarruttamaan jääneet muistot?

- Kenelle olette puhuneet lotta-asioista ja muistoista? Kenelle haluaisitte puhua?
- Millaisia
 - o fyysiseen vanhenemiseen
 - o psyykkiseen vanhenemiseen
 - o sosiaaliseen vanhenemiseen liittyviä vaikutuksia lottana toimimisella on ollut?
- Mitä päiviinne kuuluu nykyään?
- Minkälaista vaikutusta lottana toimimisella on nykyhetkeen?

5. Pikkulottakysymykset

- Minkälaisia asioita opitte pikkulottana ollessanne?
- Miten koette pikkulottana olon vaikuttaneen teihin?
- Kannustiko joku teitä liittymään pikkulottiin vai lähtikö ajatus pikkulottiin liittymisestä teiltä itseltänne?
- Alustiko pikkulotta-aika lottiin liittymistä? Millä tavoin?
- Mitä muuta haluaisitte kertoa pikkulottana olosta?

Liite 5. Esimerkki luokan muodostamisesta

Alkuperäinen ilmaus	Alaluokka	Pääluokka
<i>"En mä oikein muista sitä aikaa, siitä on niin hirmu pitkä aika jo".</i>	Muistojen haihtuminen	Vahvasti elävät muistot
<i>"No ne (muistot) on niitä samanmoisia. Toisten auttamisia ja itte saadusta avusta. Monet ovat sillälailla että ihmisyyys se oli kuitenkin, joka piti sitä pystys Suomen armeijaaki varmas-ti."</i>	Muistot hyvistä asioista	
<i>"Mutta kaikenlaista on ollut. Kaikenlaisia ollut noita tilaisuuksia, kyllä ne on ollu hyviä. Kyllä, ja muisteltu siellä. Muistot elää, siellä varsinkin."</i>	Yhdessä muistelu	
<i>"Että mä tiedä, mä oon kyllä mieluummin puhumata sellaasia."</i>	Ikävistä muistoista puhumattomuus.	
<i>"Ne on onneks sellaiset kamalat asiat sellaasia jokka on jääny kumminki jollakin lailla sinne pohjalle ja ajatuksena kun niitä kumminki aina joskus tapahtuu kaikkia sellaasta jotaki kamalaa, niin ne nyt on, en mä, ennemmin mä ajattelen niitä porukoita..."</i>	Ikävät muistot taka-alalla.	
<i>"Niin niin me jo kaduttiin, jotta mitä varten me jätettiin kesken, että miks en mä ottanu vain sen loman..."</i>	Kaduttava asia	
<i>"Ei siitä mitään pahaa muistoa kyllä..."</i>	Ikävistä kokemuksista ei jäänyt pahaa muistoa	
<i>"No, kotoväelle oon muistoni puhunu ja sitte ystäville. Mutta mun ystävätkin on nuorempia, ne ei taho ymmärtää."</i>	Muistoista puhuminen Ystävät eivät ymmärrä kokemuksia	
<i>"Niin tämä oli sellaanen jotta, se sanoo aina jotta "nyt mummo puhutaan sodasta", aivan pienenä flikkana."</i>	Muistoista keskustelu	

